

แผนปฏิบัติการ

ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

HIGHLAND RESEARCH AND DEVELOPMENT INSTITUTE (Public Organization)

แผนปฏิบัติการ

ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

สารบัญ

ส่วนที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมา	3
1.2 วัตถุประสงค์	5
1.3 หลักการของแผนปฏิบัติการ	5
1.4 ขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน	5
ส่วนที่ 2 นโยบายและสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สูง	9
2.1 กรอบแนวคิดของแผน	11
2.2 นโยบายที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่สูง	13
2.3 สถานการณ์การพัฒนาพื้นที่สูง	18
2.4 สถานการณ์และความท้าทายด้านการพัฒนาพื้นที่สูง	21
2.5 บริบทการเปลี่ยนแปลง	23
2.6 สภาพแวดล้อมของการพัฒนาพื้นที่สูง	25
2.7 ทิศทางการพัฒนาพื้นที่สูง	26
ส่วนที่ 3 แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)	29
3.1 วิสัยทัศน์	31
3.2 หลักการดำเนินงานของแผน	31
3.3 เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผน	32
3.4 ยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการ	34
3.5 ประมาณการกรอบงบประมาณ	56
3.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	59
ส่วนที่ 4 กลไกการขับเคลื่อนและติดตามผลการดำเนินงาน	61
4.1 องค์การขับเคลื่อนการดำเนินงาน	63
4.2 กลไกการขับเคลื่อนแผนและการติดตาม	63
4.3 การประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงาน	64
4.4 การติดตามและประเมินผล	64
ภาคผนวก	65
1. นิยามศัพท์	67
2. กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)	71
3. มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2564 และความเห็นของหน่วยงาน	72
4. มติสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	78

1

บทนำ

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ประเทศไทยมีพื้นที่สูงอยู่ในพื้นที่ของ 20 จังหวัด จำนวน 54.97 ล้านไร่ โดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคเหนือ เป็นป่าต้นน้ำลำธารและแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญของประเทศ พื้นที่ดังกล่าวมีประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่มานับตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันมีจำนวน 4,205 กลุ่มบ้าน¹ ประชากร 1,070,354 คน ในอดีตประชาชนบนพื้นที่สูงมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก เนื่องจากความห่างไกลและทุรกันดารของพื้นที่ และขาดทางเลือกในการประกอบอาชีพ เป็นเหตุให้เกิดการปลูกฝิ่น และการทำไร่เลื่อนลอย และเกิดปัญหาต่อเนื่องที่สำคัญคือ ปัญหามารยาทระบอบของยาเสพติด การเสื่อมโทรมของป่าต้นน้ำลำธาร และยังคงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ด้วยข้อจำกัดในการเข้าถึงการพัฒนาของรัฐ ขาดวิธีการและองค์ความรู้ในการแก้ปัญหา ในปี พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งโครงการหลวงพัฒนาชาวเขาขึ้น เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขา ลดพื้นที่ปลูกฝิ่น และฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2535 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เปลี่ยนแปลงสถานภาพจัดตั้งมูลนิธิโครงการหลวงเพื่อเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ถาวร การดำเนินงานยาวนานกว่า 50 ปี ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน แก้ไขปัญหาของประเทศ รวมทั้งได้รับการยอมรับจากองค์การสหประชาชาติว่าเป็นรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน และส่งเสริมให้นานาชาติประเทศเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2548 คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติจัดตั้ง “สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)” ขึ้น เพื่อดำเนินงานวิจัยและพัฒนาสนับสนุนโครงการหลวง และขยายผลสำเร็จโครงการหลวงไปพัฒนาพื้นที่สูงอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ปัญหาด้านสังคม ปัญหาการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และปัญหาการขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อีกทั้งปัญหาใหม่ๆ ที่มาสร้างผลกระทบต่อพื้นที่สูง

¹ กลุ่มบ้าน หมายถึง หมู่บ้านย่อยในหมู่บ้านทางการของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งนำหมู่บ้านย่อย ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกันมารวมกัน เพื่อให้มีขนาดใหญ่พอสำหรับตั้งเป็นหมู่บ้านทางการ

การพัฒนาพื้นที่สูงระยะที่ผ่านมา มูลนิธิโครงการหลวงกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ กว่า 33 หน่วยงาน ได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูงตามแนวทางโครงการหลวง โดยบูรณาการงานและงบประมาณตามภารกิจของหน่วยงาน ในพื้นที่กลุ่มบ้านจำนวน 2,030 กลุ่มบ้าน (ร้อยละ 48.28 ของกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง) ครอบคลุมพื้นที่ 18 จังหวัด มีประชากร 797,456 คน มีผลความสำเร็จของการดำเนินงานครอบคลุมทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลกและของประเทศไทย เป็นสถานการณ์และความท้าทายในการพัฒนาบนพื้นที่สูง เช่น การช่วยเหลือและกระจายการพัฒนาผู้ด้อยโอกาสและชุมชนเปราะบางบนพื้นที่สูง ให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ชุมชนมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีความปลอดภัย ช่วยแก้ไขปัญหาและป้องกันความเสี่ยงโศกนาฏกรรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน เป็นต้น

การพัฒนาพื้นที่สูงในระยะต่อไปจึงควรมีกรอบการดำเนินงานแบบบูรณาการการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศ เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศแบบองค์รวมตามแนวทางโครงการหลวง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และการประสานประโยชน์ของหน่วยงานต่าง ๆ และทุกภาคส่วน โดยน้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้ทรงพระราชทานเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูง และพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มาเป็นกรอบแนวคิดหลักสำคัญ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความสมดุลในทุกมิติ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ (ร่าง) กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) นโยบายที่สำคัญต่าง ๆ เช่น BCG Model นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เป็นต้น

คณะกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) เห็นควรให้มีการจัดทำแผนบูรณาการการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2564 ตามคำสั่งคณะกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ที่ 2/2564 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนปฏิบัติการฯ นี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและชุมชนบนพื้นที่สูง โดยมีเป้าหมายเพื่อกระจายการพัฒนาให้ทั่วถึง เพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับการพัฒนาของชุมชนเป้าหมายให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางให้กับภาคประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย ในการเป็นแหล่งสร้างรายได้เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และคลังความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง การรักษาป่าต้นน้ำ เพิ่มพื้นที่สีเขียวและการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และความมั่นคงตามแนวชายแดนของประเทศ นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการนี้ เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2564 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบมติการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ 1/2564 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2564 ซึ่งในการประชุมได้มีมติเห็นชอบ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่สูงของประเทศอย่างทั่วถึง ด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง ประกอบกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พิจารณา (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน เห็นว่าแผนทั้ง 3 ฉบับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ ได้ทันที โดยไม่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาหรือรับทราบ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การจัดทำแผนฯ และเป็นไปตาม

มติคณะกรรมการ กปส. และมติคณะรัฐมนตรี สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน จึงได้ดำเนินการจัดทำเล่มแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อใช้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานแบบบูรณาการการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการงบประมาณ และการบริหารจัดการ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 2) เพื่อยกระดับแผนปฏิบัติการฯ เป็นแผนบูรณาการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศ และผลักดันสู่ระบบงบประมาณแบบแผนงานบูรณาการ
- 3) เพื่อกระจายการพัฒนาพื้นที่สูงให้ทั่วถึง สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับการพัฒนาของชุมชนเป้าหมายให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

1.3 หลักการวงแผนปฏิบัติการ

ใช้หลักและวิธีการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบโครงการหลวง เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และการประสานประโยชน์ของหน่วยงานต่าง ๆ และทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความสมดุลในทุกมิติ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ

1.4 ขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน

ดำเนินงานพัฒนาใน “กลุ่มบ้าน” ที่อยู่บนพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 500 เมตรขึ้นไป ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 4,205 กลุ่มบ้าน และปัจจุบันโครงการหลวงได้ดำเนินการพัฒนา จำนวน 500 กลุ่มบ้าน และ สวพส. ดำเนินการพัฒนา จำนวน 1,530 กลุ่มบ้าน โดยแยกเป็น กลุ่มบ้านที่ดำเนินการพัฒนาแบบโครงการหลวง จำนวน 616 กลุ่มบ้าน และดำเนินงานในลักษณะความร่วมมือกับหน่วยงานในเชิงของการถ่ายทอดความรู้ จำนวน 914 หมู่บ้าน รวมเป็น จำนวน 2,030 กลุ่มบ้าน (ร้อยละ 48.28 ของกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง) ครอบคลุมพื้นที่ 18 จังหวัด มีประชากร 797,456 คน

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) มีเป้าหมายพื้นที่การดำเนินงานในพื้นที่โครงการหลวงและขยายผลสำเร็จโครงการหลวงไปพัฒนาพื้นที่สูง รวมจำนวน 3,230 กลุ่มบ้าน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะการดำเนินงาน ดังนี้

กลุ่มพื้นที่ 1 กลุ่มบ้านที่พัฒนา แบบโครงการหลวงโดยสมบูรณ์	กลุ่มพื้นที่ 2 กลุ่มบ้านที่พัฒนาในบางกิจกรรม โดยร่วมกับบางหน่วยงาน และภาคเอกชน	กลุ่มพื้นที่ 3 กลุ่มบ้านเครือข่ายการเรียนรู้
ลักษณะกลุ่มบ้าน <p>เป็นกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่ดำเนินงานพัฒนาอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีการตั้งสำนักงานในพื้นที่ และมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ รวมทั้งกลุ่มบ้านเยี่ยมเยียนที่เป็นเครือข่ายการพัฒนาของแต่ละพื้นที่</p>	ลักษณะกลุ่มบ้าน <p>เป็นกลุ่มบ้านที่มีปัญหาหรือเป้าหมายการพัฒนาเฉพาะด้าน เช่น ความยากจน หมอกควัน หรือการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เป็นต้น</p>	ลักษณะกลุ่มบ้าน <p>เป็นกลุ่มบ้านทั่ว ๆ ไป ที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัลได้</p>
การดำเนินงาน <p>ดำเนินงานพัฒนาครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน ตามปัญหา ความต้องการ และภูมิสังคมของกลุ่มบ้าน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และการบูรณาการกับทุกภาคส่วน (เน้นการยกระดับความเข้มแข็งของชุมชน)</p>	การดำเนินงาน <p>ดำเนินงานพัฒนาเฉพาะเรื่อง โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ หรือภาคเอกชน</p>	การดำเนินงาน <p>ถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่สูง ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของกลุ่มบ้านเป้าหมาย ผ่านระบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคเอกชน</p>
พื้นที่เป้าหมาย <p>44 แห่ง 616 กลุ่มบ้าน (พื้นที่เดิม)</p>	พื้นที่เป้าหมาย <p>1,114 กลุ่มบ้าน (พื้นที่เดิม 914 กลุ่มบ้าน พื้นที่ใหม่ 200 กลุ่มบ้าน)</p>	พื้นที่เป้าหมาย <p>1,000 กลุ่มบ้าน (พื้นที่ใหม่)</p>

คำนิยาม

กลุ่มบ้าน หมายถึง หมู่บ้านย่อยในหมู่บ้านทางการของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งนำหมู่บ้านย่อย ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน มารวมกัน เพื่อให้มีขนาดใหญ่พอสำหรับตั้งเป็นหมู่บ้านทางการ

แบบโครงการหลวง หมายถึง

- 1) มีการตั้งศูนย์ในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ ภายใต้การบูรณาการกับหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2) การดำเนินงานพัฒนาครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน โดยยึดปัญหา ความต้องการและภูมิสังคมของกลุ่มบ้าน และ
- 3) ดำเนินงานครบวงจรทั้งการวิจัย พัฒนา ผลิตและตลาด

ลุ่มน้ำปี

กลุ่มพื้นที่ 1 : 18 หมู่ 168 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 2 : 376 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 3 : 300 กลุ่มบ้าน

ลุ่มน้ำสาละวิน

กลุ่มพื้นที่ 1 : 8 หมู่ 171 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 2 : 203 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 3 : 200 กลุ่มบ้าน

ลุ่มน้ำวัง

กลุ่มพื้นที่ 1 : ไม่มี
กลุ่มพื้นที่ 2 : 29 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 3 : 100 กลุ่มบ้าน

ลุ่มน้ำแม่กลอง

กลุ่มพื้นที่ 1 : 2 หมู่ 17 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 2 : 30 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 3 : 50 กลุ่มบ้าน

ลุ่มน้ำโขงเหนือ

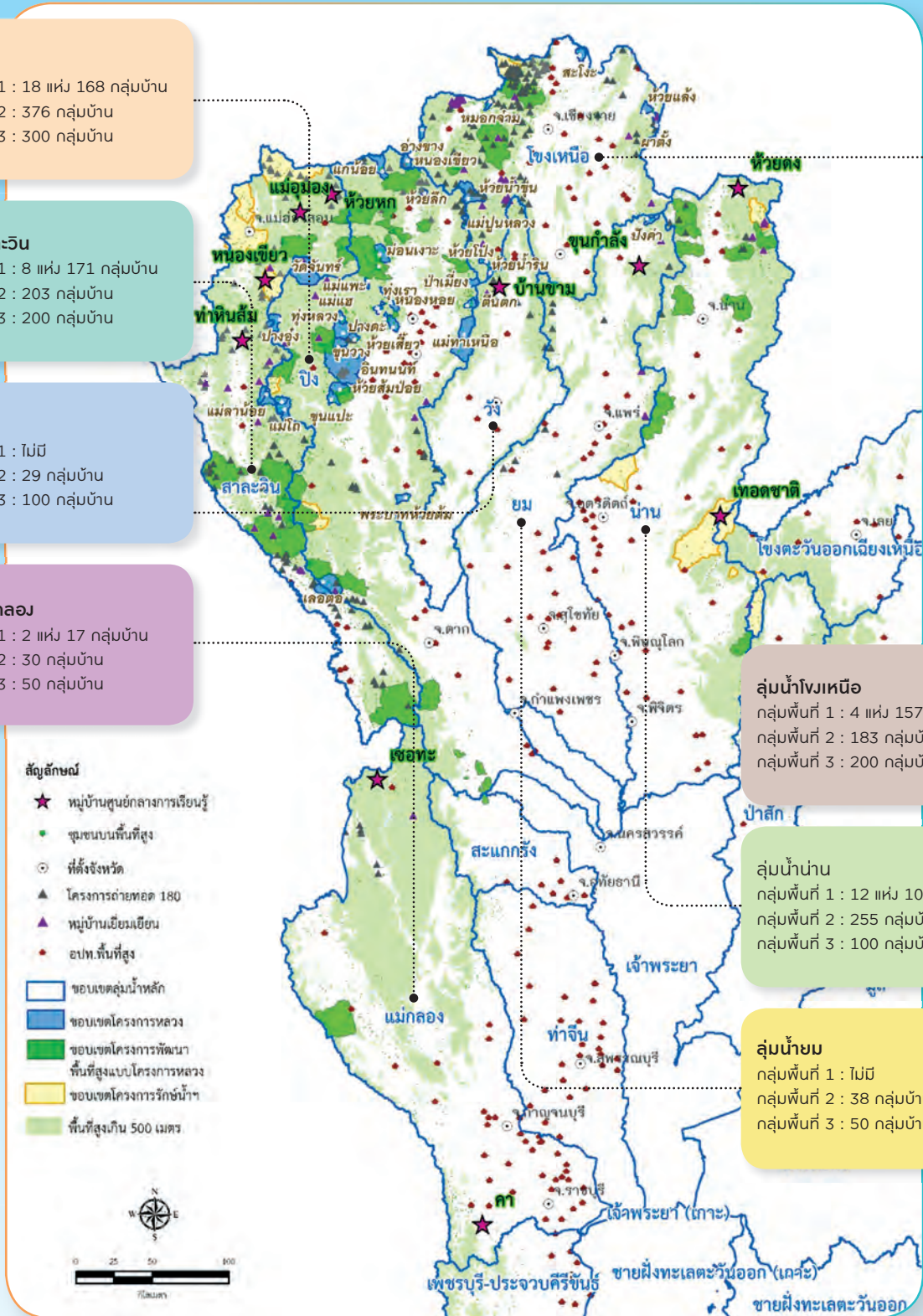
กลุ่มพื้นที่ 1 : 4 หมู่ 157 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 2 : 183 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 3 : 200 กลุ่มบ้าน

ลุ่มน้ำน่าน

กลุ่มพื้นที่ 1 : 12 หมู่ 103 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 2 : 255 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 3 : 100 กลุ่มบ้าน

ลุ่มน้ำยม

กลุ่มพื้นที่ 1 : ไม่มี
กลุ่มพื้นที่ 2 : 38 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 3 : 50 กลุ่มบ้าน

ภาพที่ 1 ขอบเขตพื้นที่ดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศ สวพส., 2564

2

นโยบายและสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สูง

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

2

นโยบายและสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่สูง

2.1 กรอบแนวคิดของแผน

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ได้นำพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้ทรงพระราชทาน เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูง และพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มาเป็นกรอบแนวคิดหลักสำคัญ ดังนี้

1) พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานไว้เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สูง ได้แก่

(1) พระราชดำริที่ทรงพระราชทานแต่โครงการหลวงในการพัฒนาพื้นที่สูง เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2517 ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

“เรื่องที่จะช่วยชาวเขาและโครงการชาวเขานั้น มีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นรายได้ให้กับเขาเอง จุดประสงค์อย่างหนึ่งคือมนุษยธรรม หมายถึงให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารสามารถมีความรู้และพียงตัว มีความเจริญได้ อีกอย่างหนึ่งเรื่องช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่าควรจะช่วย เพราะเป็นปัญหาใหญ่ คือ ปัญหาเรื่องยาเสพติด ถ้าช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็นประโยชน์บ้างเขาจะเลิกปลูกยาเสพติด คือฝิ่น ทำให้นโยบายการระงับการปราบปรามการปลูกฝิ่นและค้าฝิ่นได้ผลดี อันนี้เป็นผลอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งคือ ชาวเขาตามที่เราเป็นผู้ทำการเพาะปลูกโดยวิธีที่จะทำให้บ้านเมืองของเราสูญหายนะได้ ที่ถางป่าและปลูกโดยวิธีไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยเขาก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความดี อยู่ดี กินดี และปลอดภัยได้อีกทั่วประเทศ ถ้าสามารถทำโครงการนี้สำเร็จให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักแหล่ง และสนับสนุนนโยบาย จะรักษาป่าไม้ รักษาดินให้เป็นประโยชน์ต่อไป และยั่งยืนมาก”

(2) พระราชดำรัสที่ทรงพระราชทานในพิธีปิดการสัมมนาการเกษตรภาคเหนือ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524 ณ สำนักงานเกษตรภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

“...หากเราทำ ป่า 3 อย่าง ให้ชาวบ้านเห็นประโยชน์และได้ใช้ประโยชน์ เขาก็จะรักษาประโยชน์ เขาจะไม่ทำลาย และใครมาทำลาย เขาก็ป้องกัน หมายความว่าชาวบ้านนั้น ถ้าเราให้โอกาสให้เขามีอยู่มีกินพอสมควร ก็จะเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้เราเป็นจำนวนมาก อย่างในร่องหุบเขาเล็กๆ ที่มีเพียง 50 ไร่ ก็จะเป็นหมู่บ้านให้ชาวบ้านมาอยู่ คำว่าชาวบ้านนี้จะเรียกว่าชาวบ้านก็ได้ ชาวเขาก็ได้ ก็เป็นชาวบ้านทั้งนั้น เคยไปถามชาวเขาพูดถึงเรื่องจะทำโครงการอะไร ๆ เขาก็ต้องช่วยกันรักษานะ เขาบอกว่า หมู่เฮาก็เป็นคนไทยเหมือนกัน ก็หมายความว่า เป็นชาวบ้านเหมือนกัน ช่วยกันทำ เขาก็อยากอยู่ใต้กฎหมาย ทำงานที่สุจริต ถ้าเราทำอะไรที่ดีมีเหตุผล เขาก็จะรักษา ป่า 3 อย่างให้เรา ถ้าจะถือว่า ป่า 3 อย่าง นี้ไม่ใช่รักษาต้นน้ำลำธารแล้ว ก็เป็นความคิดที่ผิด เพราะว่าต้นน้ำ จะเป็นต้นอะไรก็ตาม มีประโยชน์ทั้งนั้น ใช้ประโยชน์จากต้นน้ำนั้น และมีประโยชน์ที่ 4 คือ อนุรักษ์ดิน และอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร...”

“...แห่งใดที่ทางการยังไม่ถือว่าเป็นเขตที่เพิกถอนป่าสงวน และประชาชนเข้าไปทำกิน ก็ต้องมีการควบคุม อย่างเช่น โครงการหลวงไปควบคุมให้เขาถือว่าเขาทำถูกต้องแล้ว ไม่ทำลายป่าไม้เพิ่มเติม หรือไม่ทำให้เสียหาย เขามีสิทธิ เลยกคิดว่าควรให้ใบแสดงว่ามี “สิทธิ์ทำกิน” ก็กลายเป็น “สทก” “สิทธิ์ทำกิน” นี้ ถ้าให้เป็นตัวบุคคล เขาก็เอาไปขาย จึงนึกว่าจะต้องทำให้เป็นของหมู่บ้านหรือกลุ่มที่หมู่บ้านเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ มีหัวหน้ามีกรรมการ แล้วก็มีการหน่วยหนึ่งหน่วยใดเข้าไปช่วย เช่น โครงการหลวง หรือป่าไม้เอง หรือจะเป็นกรรมการอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ตั้งขึ้นสำหรับในส่วนนั้น ร่วมกันระหว่างกรมป่าไม้ กรมที่ดิน อำเภอ และจังหวัด ให้กำหนดเขตของหมู่บ้านนั้น ๆ เขตที่ทำกิน รวมทั้งเขตป่าไม้ใช้สอยด้วย ให้กำหนดดอย่างนั้น ให้อยู่ในความคุม...”

จากพระราชดำรัสฯ ข้างต้น โดยนำมาสู่แนวทางการพัฒนาพื้นที่สูง ได้แก่

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ◆ พัฒนาการดำรงชีวิตของคนและชุมชนให้มีความพอเหมาะพอสมกับธรรมชาติบนพื้นที่สูง ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านต่างๆ
- ◆ การเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกับชุมชน ให้มีความพร้อมอย่างมากในการขับเคลื่อนและปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิต
- ◆ การปรับใช้องค์ความรู้และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ควบคู่กับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนให้เกิดการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม

หลักการดำเนินงานตามแนวทางโครงการหลวง

- ◆ พัฒนาศักยภาพความรู้ของโครงการหลวง งานวิจัย และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
- ◆ การสำรวจและการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อให้เกิดการใช้ที่ดินตามความเหมาะสมของพื้นที่ ทั้งพื้นที่การเกษตรและพื้นที่ป่า การปลูกป่าในที่ที่ควรเป็นป่า เพื่อให้เกิดการใช้ที่ดินที่เหมาะสมด้านการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชัน ต้องทำขั้นบันได ทางระบายน้ำ ปลูกหญ้าแฝก รวมทั้งมีการชลประทานและการคมนาคม ส่วนพื้นที่ควรเป็นพื้นที่ป่าให้มีการฟื้นฟูสภาพป่าในรูปแบบต่างๆ
- ◆ การจัดการผลผลิตและการตลาด โดยเน้นการจัดการผลผลิตภายใต้ระบบมาตรฐานอาหารปลอดภัยและระบบการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อจำหน่ายยังตลาดโครงการหลวง ตลาดชุมชน และตลาดทั่วไป

2) พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลศรีสรัตนนครนาถราชจักรีวงศ์ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพุทธศักราช 2562 ณ วันที่ 4 พฤษภาคม พุทธศักราช 2562 “เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอดและครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป”

2.2 นโยบายที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่สูง

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่สูงฯ คำนึงถึงความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนา นโยบายสำคัญ มติคณะรัฐมนตรี และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เพื่อนำไปกำหนดทิศทางของแผนฯ ดังนี้

2.2.1 เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goal) พ.ศ. 2559 - 2573

เน้นการพัฒนามิติ (Dimensions) ของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมั่นคงทางอาหารและโภชนาการที่ดีขึ้น และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการบริโภคและผลิตที่ยั่งยืน ปกป้อง พื้นฟูระบบนิเวศ และจัดการป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และสำหรับประเทศไทย การจะบรรลุความสำเร็จของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทาน “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตและสร้างสัมฤทธิผลแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ ซึ่งโครงการหลวงมีการดำเนินงานที่สอดคล้องทั้ง 17 เป้าหมาย

2.2.2 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

วิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูง อยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว คนไทยมีความสุข อยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม มี 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งแผนกลยุทธ์ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ โดยมีแนวทางการทำการเกษตรสร้างมูลค่า ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตทางการผลิต ทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ โดยลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง และสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการศึกษา

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ

2.2.3 (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)

เป้าหมาย “เพื่อพลิกโฉมประเทศไทย สู่อุตสาหกรรมสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” กำหนด “หมุดหมาย” เพื่อให้การขับเคลื่อนเป้าหมายการพลิกโฉมประเทศสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน ไปสู่การปฏิบัติที่มีทิศทางชัดเจนและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งมีประเด็นความสอดคล้องกับการดำเนินงาน ดังนี้

1) การเปลี่ยนผ่านจากเศรษฐกิจฐานทรัพยากรไปสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและองค์ความรู้ หรือการมุ่งสู่เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายให้เศรษฐกิจไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูงบนพื้นฐานของการสร้างมูลค่าเพิ่ม จากการพัฒนาต่อยอด และใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม พร้อมกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับการดำเนินงาน 2 หมุดหมาย ได้แก่ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและอาหารแปรรูปมูลค่าสูง ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและจุดยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค

2) การเปลี่ยนผ่านจากสังคมที่มีเพียงบางกลุ่มที่เข้าถึงโอกาสไปสู่สังคมที่มีโอกาสสำหรับทุกคนและทุกพื้นที่ หรือการสร้างสังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค โดยทุกกลุ่มคนมีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มศักยภาพ ได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค และประเทศมีความเหลื่อมล้ำลดลง ทั้งในเชิงธุรกิจ พื้นที่ รายได้ และความมั่งคั่ง มีความสอดคล้องกับการดำเนินงาน 3 หมุดหมาย ได้แก่ มุ่งลดความเหลื่อมล้ำระหว่างธุรกิจขนาดใหญ่และ SMEs มุ่งลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ มุ่งเพิ่มพลวัตการเลื่อนชั้นทางสังคมและลดความเหลื่อมล้ำเชิงรายได้และความมั่งคั่ง

3) การเปลี่ยนผ่านจากการผลิตและการบริโภคที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไปสู่วิถีชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีความปลอดภัยหรือการเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ยั่งยืน โดยทุกภาคส่วนในสังคมมีรูปแบบการดำเนินชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสามารถรับมือและมีภูมิคุ้มกันจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ความสอดคล้องกับการดำเนินงาน 2 หมายความว่า ได้แก่ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ไทยสามารถปรับตัวและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ

4) การเปลี่ยนผ่านจากกำลังคนทักษะต่ำและภาครัฐที่ล่าสมัย ไปสู่กำลังคนและภาครัฐที่มีสมรรถนะสูง เพื่อเอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน ความสอดคล้องกับการดำเนินงาน 1 หมายความว่า คือ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบใจยุทธศาสตร์พัฒนาแห่งอนาคต

2.2.4 แนวทางการขับเคลื่อนภาคการเกษตรด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG Model)

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยการใช้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า Bio-Circular-Green Economy หรือ BCG Model ซึ่งเป็นการพัฒนาที่เน้นด้านเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เพื่อนำไปใช้ในการขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมของประเทศ โดยน้อมนำหลักการ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) เป็นหลักในการพัฒนาสู่ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals : SDGs) เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม โดยการผนึกพลังภาครัฐ-เอกชน/ชุมชน/สังคมมหาวิทยาลัย/สถาบันวิจัย-เครือข่ายต่างประเทศ ในลักษณะระดม (Quadruple Helix) เพื่อ “เปลี่ยนข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ที่ไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ให้เป็นความสามารถในการแข่งขันด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม (Science Technology & Innovation) เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจ BCG ที่เติบโตและแข่งขันได้ในระดับโลก พร้อมกับการกระจายรายได้สู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ ชุมชนเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

2.2.5 นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

โดยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) มีเป้าหมายเพื่อให้การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน

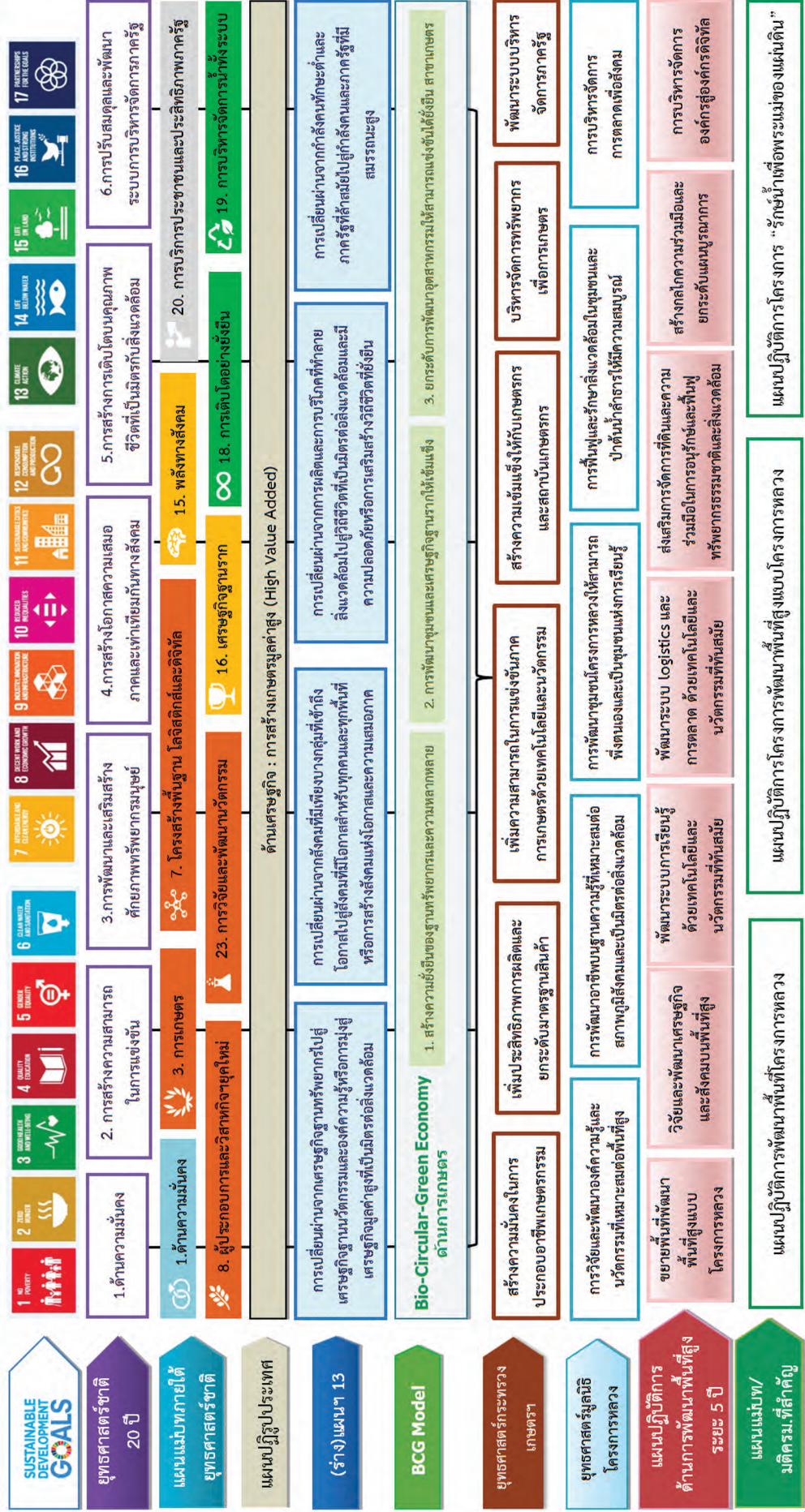
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน

ความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน กับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนสำคัญของประเทศ

2.3 สถานการณ์การพัฒนาพื้นที่สูง

การพัฒนาพื้นที่สูงของประเทศไทยได้ดำเนินการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 รัฐกันชนและแก้ปัญหาด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2498 - 2512) เป็นระยะสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน แก้ปัญหาการปลูกฝิ่น โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับรัฐกันชนและแก้ปัญหาด้านความมั่นคง ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับการลดพื้นที่ปลูกฝิ่นโดยการปลูกพืชทดแทน โดยช่วงนี้ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานของตำรวจตระเวนชายแดน กองส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสัมพันธ์ และกรมป่าไม้

ระยะที่ 2 การพัฒนาโครงการหลวงเป็นโครงการนำร่อง (พ.ศ. 2512 - 2535) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งโครงการหลวงพัฒนาชาวเขาขึ้น เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขา ลดพื้นที่ปลูกฝิ่น และฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธาร โดยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย และอาสาสมัคร

ระยะที่ 3 ขยายผลความสำเร็จตามแนวทางพระราชทานสู่พื้นที่สูงอื่นๆ (พ.ศ. 2535 - 2547) เพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต โดยการนำงานวิจัยสู่การพัฒนาอาชีพของชาวเขา โครงการหลวงริเริ่มการนำพันธุ์พืช 150 ชนิด มาวิจัยทดสอบและถ่ายทอดสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงเพื่อการจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือน พัฒนาคาแฟและคุณภาพชีวิตเน้นความมั่นคงด้านอาหาร แก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าไม้ที่เกิดจากการถางป่าและทำไร่เลื่อนลอย เป็นต้นแบบของการนำภาพถ่ายทางอากาศมาใช้ในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในประเทศไทย เพื่อแก้ไขปัญหาคาแฟใช้พื้นที่ดินบนที่สูง วางแผนการใช้ที่ดินแบ่งเขตป่า และพื้นที่ทำกิน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย อาสาสมัครนานาชาติ ในการสนับสนุนทุนวิจัยและโครงการต่าง ๆ

ระยะที่ 4 ขยายผลความสำเร็จ ยกระดับมาตรฐานด้านรายได้ (พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน) ปัญหาสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ประชากรเพิ่ม การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก โดยสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนบนพื้นที่สูงจากการวิจัยพืชและสัตว์ที่เหมาะสม งานวิจัยเพื่อส่งเสริมให้เป็นอาชีพของราษฎรบนพื้นที่สูง พร้อมทั้งสร้างความมั่นคงด้านอาหาร เน้นผลิตพืชตามมาตรฐานอาหารปลอดภัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดต้นทุนการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ระบบโลจิสติกส์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวทางโครงการหลวง รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย เอกชน และประชาชน

จากการทบทวนและประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สูง ข้อมูลจากการประเมินกึ่งกลางแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง และแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) พ.ศ. 2562 และผลการดำเนินงานของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง โดยสรุปเป็นสถานการณ์และความท้าทายบนพื้นที่สูง มีรายละเอียดดังนี้

1) สถานการณ์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งและเท่าเทียมกันทางสังคม ปัจจุบันชุมชนบนพื้นที่สูงยังคงมีการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีภายในชุมชนที่เป็นวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่าที่เกี่ยวกับด้านการเกษตร เช่น สืบชะตาข้าว กินข้าวใหม่ (มัง) ข้าวห่อกะเหรี่ยง ด้านประเพณีที่สำคัญประจำปี เช่น งานปีใหม่มัง ผูกข้อมือเรียกขวัญ ไล่ชิงช้า ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ให้อาบน้ำตักน้ำฝ้าย เลี้ยงผีห้วยผีดอย และด้านหัตถกรรมและภาษา เช่น การอนุรักษ์การทอผ้า ภาษา ตัวเขียน (ตัวหนังสือ) การสอนบทสวด เป็นต้น ด้านโครงสร้างประชากร **จำนวนประชากรบนพื้นที่สูงมีแนวโน้มลดลง และกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้น** ทั้งในพื้นที่โครงการหลวง (ร้อยละ 8.1) และพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (ร้อยละ 1.38) ขนาดครัวเรือนลดลง เฉลี่ยเท่ากับ 5 คนต่อครัวเรือน อีกทั้งอัตราการพึ่งพิงลดลงร้อยละ 36.4 หรือ 1 คนทำงานต้องทำงานเลี้ยงดูคนไม่ทำงาน 3 คน **ด้านการศึกษา** มีสัดส่วนผู้อยู่ในวัยเรียนแต่ไม่ได้เรียนหนังสือลดลงร้อยละ 3.27

โดยมีสัดส่วนผู้ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 22 ด้านสาธารณสุข พิจารณาจากการเข้าถึงสถานพยาบาลภาครัฐ ได้แก่ โรงพยาบาลรัฐ รพ.สต. เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.63 ด้านศาสนา ครั้วเรือนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ร้อยละ 73 รองลงมาคือศาสนาคริสต์และอื่น ๆ (ตีบรรพบุรุษ) การรวมกลุ่มในชุมชน มีการรวมกลุ่มในชุมชน เพิ่มขึ้น โดยในปี 2562 ชุมชนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงมีการรวมกลุ่มอาชีพสูงสุด ร้อยละ 63.86 กลุ่มทางการเงิน ร้อยละ 40.96 กลุ่มทางสังคม และกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านสังคม ของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 44 แห่ง ปี พ.ศ. 2563 พบว่า การส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนา ในชุมชน จำนวน 110 ชุมชน 116 กลุ่มบ้าน และพัฒนาผู้นำชุมชนจำนวน 909 คน แบ่งเป็น ผู้นำเพศชาย 731 คน สตรี 138 คน และเยาวชน 40 คน ส่วนด้านการพัฒนาสถาบันเกษตรกรทั้งหมด 95 กลุ่ม เป็นกลุ่มสหกรณ์ 9 กลุ่ม กลุ่มเตรียมสหกรณ์ 7 กลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 47 กลุ่ม และกลุ่มพึ่งพาตนเอง 32 กลุ่ม โดยมีสมาชิกกลุ่ม ทั้งหมด 2,909 คน และมีทุนการดำเนินงานทั้งหมด 20,913,069.64 บาท

2) สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจชุมชน พบว่าชุมชนบนพื้นที่สูงยังมีปัญหาความยากจน โดยมีสัดส่วน ครั้วเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนสูงถึงร้อยละ 23 ในขณะที่สัดส่วนคนจนของประเทศมีเพียงร้อยละ 6 ของประชากรทั้งหมด โดยมีรายได้เฉลี่ยครั้วเรือนต่ำเพียง 193,038 บาทต่อครั้วเรือนต่อปี ในขณะที่รายได้เฉลี่ย ต่อครั้วเรือนของประเทศ 312,216 บาทต่อครั้วเรือน และภาคเหนือ 305,000 บาทต่อครั้วเรือน โดยแหล่งรายได้ ของครั้วเรือนส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรถึงร้อยละ 64 เป็นรายได้จากพืชผัก ร้อยละ 32.25 พืชไร่ ร้อยละ 29.80 และไม้ผล ร้อยละ 13.17 ตามลำดับ ด้านค่าใช้จ่าย ครั้วเรือนมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทั้งในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง 175,173 บาทต่อครั้วเรือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 21 และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 143,190 บาท ต่อครั้วเรือนต่อปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 19 ด้านหนี้สิน ครั้วเรือนทั้งในศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และโครงการพัฒนา พื้นที่สูงแบบโครงการหลวง มีหนี้สินเพิ่มขึ้น โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 280,138 บาทต่อครั้วเรือนต่อปี (ร้อยละ 476) 84,490 บาทต่อครั้วเรือนต่อปี (ร้อยละ 31) ส่วนด้านเงินออม ครั้วเรือนในศูนย์พัฒนาโครงการหลวงมีเงินออม เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 121 (146,329.49 บาทต่อครั้วเรือน) ในขณะที่ครั้วเรือนในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบ โครงการหลวงที่มีเงินออมลดลงร้อยละ 16 (34,203 บาทต่อครั้วเรือน)

3) สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่สูงส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวน แห่งชาติและป่าอนุรักษ์กว่าร้อยละ 90 โดยขอบเขตพื้นที่ดำเนินงานในเขตป่าไม่ตามกฎหมาย ของโครงการหลวง 39 แห่ง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 44 แห่ง โดยพื้นที่โครงการหลวงมีพื้นที่ทั้งหมด 1,680,599.48 ไร่ เป็นพื้นที่ที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและป่าอนุรักษ์กว่าร้อยละ 90 ส่วนขอบเขตพื้นที่ ดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 44 แห่ง เป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าอนุรักษ์ กว่าร้อยละ 86 ดังนั้น การจัดการพื้นที่ทำกินและพื้นที่ป่าจึงมีความสำคัญอย่างมากบนพื้นที่สูง เพื่อป้องกันการบุกรุก พื้นที่ป่าและการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน โดยการส่งเสริมการจัดทำแผนที่ดิน รายแปลง 308 ชุมชนเพื่อแบ่งแยกพื้นที่ป่ากับพื้นที่เกษตรและการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินตามหลักวิชาการ ถูกต้องตามกฎหมาย และควบคุมการบุกรุกพื้นที่ป่า เพิ่มป่าฟื้นฟูป่าชุมชน จัดทำธนาคารอาหารในชุมชน (Food bank) และป่าต้นน้ำลำธาร 10,261 ไร่ ปลูกป่าชาวบ้านในพื้นที่ทำกินของเกษตรกร พื้นที่ 4,002 ไร่ และดูแล และอนุรักษ์ป่าชุมชน และป่าต้นน้ำลำธาร เช่น การทำแนวกันไฟป้องกันไฟป่า ลาดตระเวน ไม้บุกรุกพื้นที่ป่า 615,183 ไร่ ชุมชนมีส่วนร่วม 22,904 ราย นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาคุณภาพดินและน้ำในพื้นที่ดำเนินการ ลดการปนเปื้อนของสารเคมีเกษตรและโลหะหนักในดินและน้ำ ซึ่งทำให้คุณภาพดินและน้ำอยู่ในระดับดีขึ้น และส่งผลให้ระดับสารเคมีในเลือดของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับเสี่ยง ร้อยละ 40.44 ไม่ปลอดภัยร้อยละ 22.45 ปลอดภัยและปกติ ร้อยละ 21.99 และร้อยละ 15.11 ตามลำดับ ส่วนอุณหภูมิและ ปริมาณน้ำฝน มีความสำคัญอย่างมากต่อการเกษตรบนพื้นที่สูง โดยพบว่า พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีอุณหภูมิเฉลี่ย ทั้งปี 28.2 องศาเซลเซียส สูงกว่าที่เคยเกิดขึ้นเป็นส่วนใหญ่ในอดีตรอบ 30 ปี (พ.ศ. 2524 - 2553) หรือค่าปกติ

1.0 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 ของประเทศไทยในรอบ 69 ปี (พ.ศ. 2494 - 2562) ส่วนปริมาณน้ำฝนในปี 2562 มีปริมาณฝนน้อยกว่าที่เคยเกิดขึ้นเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงเดือนมกราคมและสิงหาคมเท่านั้นที่มีปริมาณฝนมากกว่าปกติจากอิทธิพลของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนเข้าสู่ประเทศไทย

4) สถานการณ์ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาพื้นที่สูงที่ต้องอาศัยการบูรณาการและความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการดำเนินงานและงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาพื้นที่สูงภายใต้แผนแม่บทโครงการศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง โดยที่ผ่านมามีงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรภายใต้แผนแม่บทตามแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง (พ.ศ. 2552 - 2563) 27 หน่วยงาน งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรทั้งหมด 5,113.31 ล้านบาท งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรตามแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (พ.ศ. 2552 - 2563) 20 หน่วยงาน งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรทั้งหมด 2,979 ล้านบาท การดำเนินสำคัญที่ต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่สูง คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของชุมชนบนพื้นที่สูง ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและอุปโภค รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ โรงคัดบรรจุ โรงรวบรวมผลผลิต เพื่อจัดการผลผลิตให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยตั้งแต่ พ.ศ. 2520 - 2563 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ร่วมกับหน่วยงานร่วมบูรณาการได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจำเป็น จำนวน 1,156 แห่ง โดยส่วนใหญ่เป็นเส้นทางลำเลียง ร้อยละ 44 ระบบส่งน้ำชลประทาน ร้อยละ 17 อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ ร้อยละ 11 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตและการตลาด ได้แก่ พัฒนาอาคารอาคารคัดบรรจุโรงรวบรวมผลผลิต 50 แห่ง แบ่งเป็น อาคารคัดบรรจุ โครงการหลวง 39 แห่ง โรงรวบรวมผลผลิตโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 11 แห่ง ห้องวิเคราะห์สารเคมี 47 แห่ง ในพื้นที่โครงการหลวง 39 แห่ง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 8 แห่ง

2.4 สถานการณ์และความท้าทายด้านการพัฒนาพื้นที่สูง

จากผลการศึกษาโครงการประเมินผลการดำเนินงานและศึกษาสถานะเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง และโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาวิจัยและการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา รวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าชุมชนบนพื้นที่สูงยังมีปัญหาบางส่วนที่ยังคงมีอยู่ และมีปัญหาใหม่ที่ต้องได้รับการพัฒนา ดังนี้

(1) ความยากจน

ในระยะที่ผ่านมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2512 ชุมชนบนพื้นที่สูงมีชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจนและทำการเกษตรแบบยังชีพ และพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานความช่วยเหลือโดยตั้งมูลนิธิโครงการหลวงขึ้น และนำมาสู่การขยายผลสำเร็จของโครงการหลวงโดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ประชาชนและชุมชนจำนวนมากได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามประชาชนอีกจำนวนมากที่ยังอยู่ในสภาวะยากจน โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ห่างไกลมากและด้อยโอกาส โดยมีรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ย 193,038 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และมีสัดส่วนคนจนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนสูงถึงร้อยละ 23 ของครัวเรือนบนพื้นที่สูง และโดยเฉพาะในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในพื้นที่เฉพาะ ซึ่งประชาชนสูงถึงร้อยละ 73 ที่อยู่ในภาวะยากจนทั่วไป และร้อยละ 69 มีความยากจนด้านอาหาร

(2) ความเหลื่อมล้ำ

ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำในหลายปัจจัย ทั้งในส่วนของความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ การถือครองทรัพย์สิน และการเข้าถึงบริการทางสังคมที่สำคัญ อาทิ การเข้าถึงบริการสาธารณสุข การศึกษา สวัสดิการสังคม กระบวนการยุติธรรม และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ต้องได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง เพื่อเป็นการสร้างความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะชุมชนบนพื้นที่สูงที่มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์ปฏิบัติการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงมีค่าสัมประสิทธิ์จีไนซ์ของรายได้รวมทั้งหมด รายได้เงินสดทั้งหมด และรายได้ครัวเรือนอยู่ในระดับ “ปานกลางหรือพอใช้” (ค่าสัมประสิทธิ์จีไนซ์² มีค่าอยู่ระหว่าง 0.490-0.6647)

(3) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมผู้สูงอายุ

ลักษณะโครงสร้างของประชากรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงยังคงเป็นรูปพีระมิดที่มีลักษณะเป็นรูปประฆังคว่ำที่ชัดเจน แต่ฐานล่าง (ประชากรอายุต่ำกว่า 9 ปี) เริ่มแคบลง และประชากรในปี 2562 มีสัดส่วนสูงที่สุดในกลุ่มวัยทำงานช่วงอายุ 15-29 ปี และมีอัตราการเกิดของประชากรที่ลดลงจากเดิม อัตราการพึ่งพิงลดลงร้อยละ 36.4 หรือ 1 คนทำงาน ต้องทำงานเลี้ยงดูคนไม่ทำงาน 3 คน อีกทั้งการเคลื่อนย้ายเยาวชนสู่ชุมชนเมืองมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเท่าตัว โดยส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนย้ายของเยาวชนเพื่อไปเรียนในเมืองร้อยละ 51.22 และร้อยละ 48.78 เคลื่อนย้ายไปเพื่อทำงาน เนื่องจากปัญหาความยากจน ขาดอาชีพหลากหลายและขาดแคลนที่ดินทำกิน ส่งผลให้ครอบครัวขาดแรงงานในการผลิต และยังส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่สูงขึ้น และชุมชนขาดแคลนเยาวชนที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น

² ตัวบ่งชี้ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ หากค่านี้นสูงขึ้นจะบ่งชี้ถึงการกระจายรายได้ที่เหลื่อมล้ำกันมากขึ้นใกล้ค่า 1 สัมประสิทธิ์จีไนซ์ที่เท่ากับ 0 หมายถึงความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ (ทุกคนมีรายได้เท่ากัน)

(4) การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสังคมหรือชุมชนบนพื้นที่สูง มีทั้งจากปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ การเคลื่อนย้ายแรงงาน ขาดการเตรียมพร้อมและสร้างความรู้ความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และปัจจัยภายนอกชุมชน ได้แก่ การคมนาคมและระบบสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว กระแสบริโภคนิยมทำให้การสืบทอดจารีตประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชนลดความสำคัญและเริ่มสูญหาย ภูมิคุ้มกันทางสังคมที่เป็นแนวทางดั้งเดิมในการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขอ่อนแอลง มีปัญหาด้านความขัดแย้งภายในชุมชนเพิ่มขึ้น รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้รับการเอาใจใส่จากชุมชนลดลง จนบางพื้นที่เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียในชุมชน

(5) ความมั่นคงตามแนวชายแดนและลักลอบปลูกฝิ่น

แม้ว่าการลักลอบปลูกฝิ่นในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ข้อมูลจากสำนักงาน ป.ป.ส. โดยสถาบันสำรวจและติดตามการปลูกพืชเสพติด พบว่าในปี พ.ศ. 2560/61 มีพื้นที่ปลูกฝิ่นจำนวน 508 แปลง 433.73 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาและในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ในพื้นที่เฉพาะ มีการลักลอบปลูกฝิ่นลดลงเหลือเพียง 297 แปลง พื้นที่ 252.78 ไร่ หากการดำเนินมาตรการป้องกันในพื้นที่ขาดความเข้มงวด การปลูกฝิ่นในพื้นที่ปัญหาซ้ำซากก็จะกลับมาเพิ่มขึ้น เนื่องจากยังมีแรงจูงใจที่สำคัญคือ ฝิ่นดิบยังคงมีราคาสูง และยังมีผู้เสพอยู่ในพื้นที่

(6) การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ

จากการใช้ประโยชน์เกินกว่าศักยภาพในการฟื้นตัวของระบบนิเวศ พื้นที่ป่าไม้ของประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2556 ลดลงอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยประมาณปีละ 1 ล้านไร่ และการบุกรุกทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งมีปัญหารุนแรงมากที่สุดในเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะในลุ่มน้ำน่าน ป่าสัก และสาละวิน ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศ การบุกรุกและการเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่าต้นน้ำทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำท่า มีผลต่อทั้งการเกิดอุทกภัยและภัยแล้ง การชะล้างและการพังทลายของดินในพื้นที่เกษตรที่สูงชันหรือเป็นภูเขา (กรมทรัพยากรน้ำ, 2558) นอกจากนี้ยังพบปัญหาการปนเปื้อนในดินและน้ำ เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคแมลง การกำจัดวัชพืชต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้ปลูก ผู้บริโภค และชุมชนที่อาศัยบริเวณปลายน้ำ รวมทั้งยังมีปัญหามลภาวะหมอกควันจากการเผาเศษวัสดุจากการเกษตร

2.5 บริบทการเปลี่ยนแปลง

การวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงและการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่สูงระยะต่อไป ดังนี้

1) ความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม

การเปลี่ยนแปลงของโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Transformation) ที่มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในภาคส่วนต่างๆ อย่างกว้างขวาง และแตกต่างไปจากวิถีการดำเนินชีวิตและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมแบบเดิม อาทิ การใช้ระบบอัตโนมัติในกระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพ การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ในการกำหนดทิศทางธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเฉพาะเจาะจง และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษา หรือแม้กระทั่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อตลาดแรงงาน โดยอาจนำไปสู่การขาดแคลนแรงงานทักษะ และเกิดความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะของแรงงานกับทักษะที่ต้องใช้ในการทำงาน (Skill Mismatch) การใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และปัญญาประดิษฐ์อาจนำมาซึ่งความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีระหว่างผู้มีศักยภาพและผู้ขาดโอกาส (Digital Divide) ไม่ว่าจะเป็นด้านการเข้าถึงความรู้ แหล่ง เงินทุน หรือสวัสดิการทางสังคม อันจะส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากร ซึ่งเป็นเหตุให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ยังมีแนวโน้มแปรผันตามปริมาณการใช้งาน

2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี 2548 และคาดการณ์ว่าจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete-aged Society) ภายในปี 2566 เนื่องจากมีประชากรสูงวัยประมาณร้อยละ 20.1 และกำลังมุ่งหน้าเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Superaged Society) ภายในปี 2577 เมื่อมีสัดส่วนของประชากรสูงวัยสูงถึงร้อยละ 28.1 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งส่งผลทำให้จำนวนวัยแรงงานลดลง ทำให้อัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงาน และภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งนำไปสู่การขยายตัวของการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งจะทำให้รูปแบบของสังคมไทยปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในที่สุด เช่นเดียวกับชุมชนบนพื้นที่สูง เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และคนวัยแรงงานมีแนวโน้มที่จะย้ายถิ่นฐานไปทำงานนอกภาคการเกษตร ทำให้เริ่มเกิดการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร

3) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ กฎเกณฑ์ กติกาและมาตรฐานของโลก

แนวโน้มเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดของประเทศในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะประเทศจีนที่มีบทบาทในการกำหนดระเบียบเศรษฐกิจการเมืองโลกมากขึ้น จนนำมาสู่สถานการณ์ที่อยู่ภายใต้แรงกดดันระหว่างช่วงอำนาจใหม่ทางตะวันออกกับช่วงอำนาจดั้งเดิมอย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจก่อให้เกิดการดำเนินมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างทั้งสองประเทศขึ้นได้ เศรษฐกิจของไทยยังคงขึ้นอยู่กับทิศทางยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาภายใต้การบริหารของโจ ไบเดน ที่มีแนวโน้มจะดำเนินยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ (1) นโยบายระหว่างประเทศที่จะเพิ่มบทบาทของสหรัฐอเมริกาในเวทีโลก และยังคงทำทนายเงินทั้งในด้านเศรษฐกิจการเมืองและเทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลทำให้เงื่อนไขทางการค้าของประเทศไทย (2) นโยบายสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกผ่านกลไกความตกลง และการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี จะผลักดันให้ไทยต้องพัฒนากระบวนการผลิตและสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น (3) การปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภค และลดการผูกขาดในอุตสาหกรรมดิจิทัล จะส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงผู้บริโภคในประเทศไทย และ (4) ระบบการค้าภายใต้ข้อตกลงพหุภาคีและกลไกสถาบันระหว่างประเทศจะเป็นแนวโน้มที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การผลิตผลผลิตและผลิตภัณฑ์บนพื้นที่สูงที่ต้อง

ปรับตัวให้สามารถแข่งขันได้ โดยมุ่งการผลิตสินค้าที่สอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการตลาด ซึ่งมีกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลายทั้งในด้านคุณภาพและมาตรฐานผลผลิตและสินค้าตามมาตรฐานความปลอดภัยและด้านสิ่งแวดล้อม

4) การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่

การให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ที่ลึกซึ้งมากขึ้น โดยคำนึงถึงมุมมอง 3 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ แนวโน้มนี้จะทำให้เกิดการพัฒนาด้านวิทยาการทางการแพทย์และสุขภาพต่างๆ ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต รูปแบบการบริโภคสินค้าที่สร้างความสุขในการบริโภค และเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น มีความสนใจกับรายละเอียดและภาพลักษณ์ของสินค้ามากกว่าประโยชน์ใช้สอยและราคา มีค่านิยมที่สนใจในสินค้าที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและสังคม เช่น สินค้าจากท้องถิ่นที่ช่วยกระจายรายได้ให้แก่คนยากจน ซึ่งเพิ่มโอกาสด้านการตลาดแก่ผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อสุขภาพ เช่น การพัฒนาผลผลิตจากความหลากหลายและพืชสมุนไพร สินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชน รวมถึงการพัฒนาอุทยานให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตร และวัฒนธรรมท้องถิ่น และสนับสนุนการให้บริการเพื่อสุขภาพ

5) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มที่จะเกิดรวดเร็วและรุนแรงขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้เดิม โดยใน พ.ศ. 2550 มีการคาดการณ์ว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจะเพิ่มขึ้น 1.5 ถึง 5.1 องศาเซลเซียส ภายในปี 2643 เมื่อเทียบกับระดับอุณหภูมิก่อนยุคอุตสาหกรรม (Preindustrial Level) แต่การคาดการณ์เมื่อ พ.ศ. 2561 ระบุว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกอาจเพิ่มขึ้นถึง 1.5 องศาเซลเซียส เร็วขึ้นเป็นภายใน พ.ศ. 2573 - 2595 สภาพภูมิประเทศของไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ประชากรจำนวนมากดำรงชีพด้วยการพึ่งพิงภาคการเกษตร รวมทั้งมีระยะทางของพื้นที่ชายฝั่งทะเลยาวถึง 3,100 กิโลเมตร จึงมีโอกาสสูงที่ไทยจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าหลายประเทศ โดยพบว่าที่ผ่านมามีพื้นที่ร้อยละ 23 ของประเทศได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลากหลายรูปแบบ เช่น น้ำท่วมฉับพลัน และภาวะภัยแล้ง เป็นต้น จะส่งผลให้ภัยพิบัติทางน้ำมีความถี่และรุนแรงขึ้น แมลงศัตรูพืชเจริญเติบโตและระบาดมากขึ้น ซึ่งอาจลดทอนทั้งปริมาณและคุณภาพของผลผลิตการเกษตร

2.6 สภาพแวดล้อมของการพัฒนาพื้นที่สูง

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูงที่ผ่านมา สถานการณ์และปัญหาพื้นที่สูง สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนบนพื้นที่สูง และการดำเนินงานในระยะต่อไป รวมทั้งการวิเคราะห์นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่สูง และทำการประมวลผลเพื่อกำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่สูง ดังนี้

2.6.1 จุดแข็ง (Strengths)

- 1) มีองค์ความรู้โครงการหลวงและผลงานวิจัยที่เหมาะสมกับภูมิสังคมบนพื้นที่สูง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพื้นที่สูง
- 2) มีอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
- 3) พื้นที่สูงเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นในการสร้างมูลค่าที่นำมาต่อยอดเชิงพาณิชย์ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

2.6.2 จุดอ่อน (Weaknesses)

- 1) การกระจายการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความยากจน ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ การเข้าถึงบริการภาครัฐและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่สูงของประเทศ
- 2) การเข้าถึงองค์ความรู้ที่เหมาะสมและการพัฒนาพัฒนาอาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการการผลิต การจัดการโลจิสติกส์ และการตลาดที่ทันสมัยบนพื้นที่สูง ยังไม่ทั่วถึง
- 3) ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ไม่สมดุลกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 4) การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาพื้นที่สูงยังไม่รองรับการบริหารงานและให้บริการบนพื้นที่สูง รวมทั้งฐานข้อมูลสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงยังไม่บูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอก

2.6.3 โอกาส (Opportunities)

- 1) การทำงานเป็นภาคีกับโครงการหลวง และหน่วยงานร่วมบูรณาการภายใต้แผนแม่บทเป็นการสร้างพลังร่วมกันทำให้การพัฒนาพื้นที่สูงมากยิ่งขึ้น
- 2) ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ เอื้อต่อการเข้าถึงองค์ความรู้และถ่ายทอดความรู้ที่ทั่วถึงผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตและการตลาดบนพื้นที่สูง
- 3) การปรับปรุงระเบียบ/กฎหมายและนโยบายของรัฐบาล เอื้อต่อการจัดการและใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาบนพื้นที่สูง เช่น นโยบาย คทช. BCG Model เป็นต้น

2.6.4 อุปสรรค (Threats)

- 1) ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิตเกษตรบนพื้นที่สูง
- 2) การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และกฎกติกาทางการค้าด้านมาตรฐานความปลอดภัยสร้างผลกระทบต่อการแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศมากขึ้น ทั้งในด้านราคา คุณภาพ และมาตรฐาน
- 3) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อภาระการพึ่งพิง การขาดแคลนแรงงานบนพื้นที่สูงและศักยภาพต่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง
- 4) พื้นที่สูงส่วนใหญ่อยู่ห่างไกล ทุรกันดาร และการคมนาคมยากลำบาก เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการติดต่อสื่อสาร

2.7 ทิศทางการพัฒนาพื้นที่สูง

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการในการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งภายในและภายนอก นำมาจัดทำกลยุทธ์และทิศทางการพัฒนาของแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ดังนี้

1. การขยายพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

- 1) สำรวจและจำแนกกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง เพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายดำเนินการพัฒนา 3 กลุ่มพื้นที่
- 2) การจัดทำข้อมูลและเตรียมความพร้อมชุมชนเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนา
- 3) การจัดตั้งสำนักงานสาขาเพื่อประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ
- 4) จัดทำแผนและระบบความเชื่อมโยงการพัฒนาในเชิงพื้นที่ และการเชื่อมโยงกับโครงการหลวง

2. การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง

1) การวิจัยและพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ และความเข้มแข็งของสังคม และรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

2) การปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ทั้งพันธุ์พืชเศรษฐกิจและพันธุ์พืชท้องถิ่น ที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะเฉพาะ เช่น พันธุ์ที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีสารประกอบที่ต้องการ และสามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมของพื้นที่สูง

3) การวิจัยและพัฒนาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตาม BCG model เพื่อการอนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม รวมทั้งการวิจัยเพื่อยกระดับพืชท้องถิ่นให้เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ การวิจัยและพัฒนาการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรหรือทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญบนพื้นที่สูง

4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อยกระดับการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร และโรงรวบรวมผลผลิต เป็นต้น

5) การเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยบนพื้นที่สูง โดยยกระดับความสามารถของนักวิจัย และพัฒนาเกษตรกรรุ่นนักวิจัยท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญเพื่อยกระดับมาตรฐานการวิจัย

3. พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

1) ยกกระดับอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยมุ่งการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มาตรฐาน และทันสมัยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งรองรับ New normal โดยเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับโครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

2) เสริมสร้างศักยภาพแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ขยายผลสำเร็จโครงการหลวง ในการเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

3) พัฒนาระบบการจัดการความรู้บนพื้นที่สูงด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้และคลังความรู้และในรูปแบบดิจิทัล (interactive) บนพื้นที่สูงและอุทยานหลวงราชพฤกษ์ และพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์ให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล รวมทั้งการพัฒนาฐานโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลในพื้นที่เป้าหมาย

4. พัฒนาระบบโลจิสติกส์ และการตลาด ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

1) ปรับระบบการตลาดของผลิตผลและสินค้าบนพื้นที่สูง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย โดยศึกษาและพัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์ พัฒนาแพลตฟอร์มการบริหารจัดการตลาดบนพื้นที่สูง พัฒนามาตรฐานและตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรและเกษตรกรในทำการตลาดออนไลน์

2) พัฒนาระบบสนับสนุนโลจิสติกส์บนพื้นที่สูง และการขนส่ง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย โดยศึกษาและพัฒนาาระบบโลจิสติกส์ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่สูง พัฒนาหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนโลจิสติกส์ในพื้นที่พัฒนาแบบโครงการหลวง โดยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการด้านการตลาด และโลจิสติกส์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

5. ส่งเสริมการจัดการที่ดิน และความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ส่งเสริมการจัดการที่ดิน และวางผังชุมชนตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ และหลักวิชาการแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

2) ส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนและทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

6. สร้างกลไกความร่วมมือเชิงพื้นที่และยกระดับแผนบูรณาการ

1) ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูง สู่วisionการของประเทศที่และผลักดันแผนปฏิบัติการฯ สู่ระบบงบประมาณแบบแผนงานบูรณาการใน พ.ร.บ. งบประมาณ

2) สร้างกลไกความร่วมมือทั้งทางภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง โดยใช้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนเป็นกรอบในการดำเนินงานและจัดตั้งงบประมาณ

7. การบริหารจัดการองค์กรสู่องค์กรดิจิทัล

1) ยกระดับ สวพส. เป็นสำนักงานดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการพัฒนาพื้นที่สูง รองรับการเป็นศูนย์ประสานและศูนย์เครือข่ายข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงกับหน่วยงานอื่น

2) พัฒนาระบบข้อมูลเชิงพื้นที่ให้มีความครบถ้วน และครอบคลุมกลุ่มบ้านเป้าหมาย มีมาตรฐาน และเป็นข้อมูลเปิดที่รองรับการใช้ประโยชน์ร่วมกัน

3) สร้างกลไกการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูงในระบบดิจิทัล โดยมีศูนย์บริการข้อมูลการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมบนพื้นที่สูงในระดับพื้นที่

4) เสริมสร้างขีดความสามารถด้านดิจิทัลแก่บุคลากรและชุมชนให้พร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

3

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนา พื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

3

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

3.1 วิสัยทัศน์

“ชุมชนบนพื้นที่สูงอยู่ดีมีสุข ด้วยการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม มุ่งสู่การสร้างเศรษฐกิจชุมชนเป็นฐานรากพร้อมทั้งดูแลทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน”

3.2 หลักการดำเนินงานของแผน

ดำเนินการพัฒนาพื้นที่สูง ด้วยรูปแบบการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนตามแนวทางโครงการหลวง คือ

- 1) การพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area Approach) ตามปัญหา ความต้องการ และภูมิสังคมของชุมชน
- 2) ขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยผลงานวิจัย และองค์ความรู้
- 3) ใช้หลักและวิธีการดำเนินงานแบบโครงการหลวง คือ ดำเนินงานพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน และครบวงจรทั้งด้านการวิจัย พัฒนา และตลาด ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน และความร่วมมือของทุกภาคส่วน

3.3 เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผน ประกอบด้วย

1) เป้าหมายเชิงพื้นที่

กลุ่มพื้นที่	จำนวนกลุ่มบ้าน ที่ดำเนินการปัจจุบัน	2566	2567	2568	2569	2570	เป้าหมายรวม
กลุ่มบ้านในพื้นที่ โครงการหลวง (ยกระดับการพัฒนา)	39 แห่ง 500 กลุ่มบ้าน	500	500	500	500	500	ยกระดับ เป็นต้นแบบ และแหล่งเรียนรู้ การพัฒนา 500 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 1 กลุ่มบ้านที่พัฒนา แบบโครงการหลวง โดยสมบูรณ์ (ยกระดับการพัฒนา)	44 แห่ง 616 กลุ่มบ้าน	616	616	616	616	616	ยกระดับ การพัฒนา 616 กลุ่มบ้าน
กลุ่มพื้นที่ 2 กลุ่มบ้านที่พัฒนา ในบางกิจกรรม โดยร่วมกับบางหน่วยงาน และภาคเอกชน	914 กลุ่มบ้าน	954	994	1,034	1,074	1,114	1,114
กลุ่มพื้นที่ 3 กลุ่มบ้านเครือข่าย การเรียนรู้	-	200	400	600	800	1,000	1,000
รวมพื้นที่ (กลุ่มบ้าน)	2,030	2,270	2,510	2,750	2,990	3,230	3,230
(ร้อยละ)	48.28	53.98	59.69	65.40	71.11	76.81	76.81

**หมายเหตุ : ยังคงเหลือพื้นที่ที่ไม่ได้เข้าดำเนินการอีก 975 กลุ่มบ้าน ร้อยละ 23.19

คำนิยาม

“ยกระดับการพัฒนาของกลุ่มบ้าน” หมายถึง พัฒนากลุ่มบ้านโดยใช้เกณฑ์ตัวชี้วัดระดับความเข้มแข็ง จำนวน 10 ตัวชี้วัด ที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงกำหนด โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

- ระดับ A** ชุมชนเข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาได้ด้วยตนเองและมีผลการพัฒนาที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้
- ระดับ B** ชุมชนที่สามารถร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา มีการกระจายและยกระดับการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- ระดับ C** ชุมชนที่อยู่ระหว่างการเริ่มเรียนรู้และการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อการแก้ไขปัญหาพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพ และมีการพัฒนาแปลงเรียนรู้

2) เป้าหมายการพัฒนาของแผน

1. ประชาชนหลุดพ้นจากความยากจน
2. ชุมชนมีสังคมที่ดี มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้
3. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์

3) ตัวชี้วัดของแผน

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย (ปี 2566 - 2570)					รวม	กลุ่ม พื้นที่	ยุทธศาสตร์
		2566	2567	2568	2569	2570			
1. ร้อยละของ กลุ่มบ้านที่มี ผลการประเมิน ระดับการพัฒนา ไม่ต่ำกว่าระดับ B (ร้อยละ)	ร้อยละ 40	55	60	65	70	80	80	1	1, 2, 3, 4, 5, 7
2. กลุ่มบ้านในพื้นที่ พัฒนาแบบ โครงการหลวง อย่างสมบูรณ์ ที่ประชาชน เป้าหมายส่วนใหญ่ มีรายได้สูงกว่า เส้นความยากจน (ร้อยละ)	68.82	71	72	73	74	75	75	1	2, 3, 4, 5, 7
3. กลุ่มบ้านที่บรรลุ ความสำเร็จในการ แก้ไขปัญหาเฉพาะ (ร้อยละ)	12 (129 กลุ่มบ้าน)	40	50	60	70	80	80	2	1, 2, 3, 4, 5, 7
4. จำนวนผู้ที่เรียนรู้ และเข้าถึง องค์ความรู้ ตามแนวทาง โครงการหลวง ผ่านเทคโนโลยี ดิจิทัล (ราย)	770,000 ราย (เป้าหมาย ปี 2565)	804,000	814,000	824,000	834,000	844,000	4,120,000	1, 2, 3	3

3.4 ยุทธศาสตร์ แผนงาน และโครงการ

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ 23 แผนงาน 63 โครงการหลัก ครอบคลุมประมาณ 9,956.76 ล้านบาท รายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์	จำนวน แผนงาน	จำนวน โครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขยายพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	4	6	79.80
ยุทธศาสตร์ที่ 2 วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง	5	15	6,753.10
ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ทันสมัย	3	11	520.60
ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบ logistics และการตลาด ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย	2	7	190.18
ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการจัดการที่ดินและความร่วมมือ ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2	7	2,014.57
ยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างกลไกความร่วมมือและยกระดับ แผนบูรณาการ	3	4	186.89
ยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการองค์กรสู่องค์กรดิจิทัล	4	12	211.62
รวม	23	63	9,956.76

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขยายพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

มุ่งสำรวจและจำแนกกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง เพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายดำเนินการพัฒนาตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) 3 กลุ่มพื้นที่ การจัดทำข้อมูลและเตรียมความพร้อมชุมชนเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนา การจัดตั้งสำนักงานสาขาเพื่อประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และจัดทำแผนและระบบความเชื่อมโยงการพัฒนาในเชิงพื้นที่ และการเชื่อมโยงกับโครงการหลวง โดยประกอบด้วย 4 แผนงาน 6 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 79.80 ล้านบาท

1) เป้าประสงค์และผลลัพธ์

เป้าประสงค์ (Objective)	ผลลัพธ์ (Key Results)
1. มีข้อมูลพื้นฐานกลุ่มบนพื้นที่สูง เพื่อการวิเคราะห์และวางแผนการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> การจำแนกพื้นที่กลุ่มบ้านเป้าหมายที่จะดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับสถานการณ์ของกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง
2. กลุ่มบ้านเป้าหมายมีความพร้อมในการขับเคลื่อนการพัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มบ้านเป้าหมายมีแผนพัฒนาที่ตรงตามปัญหาและความต้องการ และได้รับการพัฒนาตามลักษณะของกลุ่มพื้นที่ ภายใต้อิทธิพลความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ มีการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลชุมชน เพื่อวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม
3. มีสำนักงานสาขาเพื่อประสานการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> การดำเนินงานพัฒนาในเชิงพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้อิทธิพลความร่วมมือของทุกภาคส่วน

2) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย (ปี 2566 - 2570)					รวม
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. กลุ่มบ้านบนพื้นที่สูงที่มีข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการจำแนกและวางแผนการพัฒนา (กลุ่มบ้าน)	2,030 (ปี 2565)	3,102 (+1,088)	4,205 (+1,087)				4,205 (+2,175)
2. กลุ่มบ้านเป้าหมายที่จัดทำแผนพัฒนาชุมชน (กลุ่มบ้าน)	2,030 (ปี 2565)	2,270 (+240)	2,510 (+240)	2,750 (+240)	2,990 (+240)	3,230 (+240)	3,230 (+1,200)
3. จำนวนสำนักงานสาขาร่วมกับส่วนราชการอื่น (แห่ง)	-	+1	2 (+1)	3 (+1)	4 (+1)	5 (+1)	5

3) แนวทางการพัฒนา

(1) ยกกระดับการพัฒนาพื้นที่ในกลุ่ม 1 โดยไม่ขยายพื้นที่การดำเนินงาน

(2) สำรวจจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง เพื่อทราบสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการพัฒนา จำแนกและกำหนดพื้นที่กลุ่มบ้านเป้าหมายดำเนินการพัฒนา 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มบ้านที่ดำเนินการพัฒนาแบบโครงการหลวงโดยสมบูรณ์ (2) กลุ่มบ้านที่ดำเนินการพัฒนาในบางกิจกรรม โดยความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคเอกชนบางแห่ง (3) กลุ่มบ้านเครือข่ายการเรียนรู้

(3) เตรียมความพร้อมชุมชน รองรับการพัฒนา โดยศึกษาสถานะเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อม รวมทั้งแนวทางการพัฒนาชุมชนเป้าหมาย ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม พร้อมทั้งจัดทำแผนที่ และระบบความเชื่อมโยงร่วมกับหน่วยงานราชการนำไปสู่การปฏิบัติ

(4) จัดตั้งสำนักงานสาขาในจังหวัดหรือพื้นที่ที่จำเป็น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานดำเนินการพัฒนา โดยใช้สำนักงานร่วมกับหน่วยงานปกติในพื้นที่

(5) จัดทำแผนที่และระบบความเชื่อมโยงการทำงานในเชิงพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างพื้นที่หรือโครงการต่างๆ ในลุ่มน้ำ หรือจังหวัด

4) แผนงานและโครงการหลัก ประกอบด้วย 4 แผนงาน 6 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 79.8 ล้านบาท ได้แก่

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
แผนงานที่ 1 การสำรวจและจำแนกพื้นที่กลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง	1. การสำรวจข้อมูลกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง (ข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาและความต้องการ) 2. การจำแนก และกำหนดพื้นที่เป้าหมายดำเนินงานพัฒนา 3 ลักษณะ	✓	✓	✓	30.00	สวพส. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
แผนงานที่ 2 การเตรียมความพร้อมชุมชน	1. ศึกษาสถานะเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และแนวทางการพัฒนาชุมชนเป้าหมาย 2. ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	✓	✓	✓	40.00	สวพส. มทร.ล้านนา หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
แผนงานที่ 3 การจัดตั้งสำนักงานสาขา เพื่อบริหารจัดการและประสานการพัฒนา	1. จัดตั้งสำนักงานในระดับจังหวัดและพื้นที่สำคัญร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ (จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก อำเภออมก๋อย)	✓	✓	✓	4.80	สวพส. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
แผนงานที่ 4 จัดทำแผนที่และระบบความเชื่อมโยงการทำงาน	1. ศึกษาและจัดทำแผนที่ระบบความเชื่อมโยงการทำงานพัฒนาในเชิงพื้นที่ จังหวัดและลุ่มน้ำ	✓	✓	✓	5.00	สวพส. อปท. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
งบประมาณรวม					79.80	

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : สวพส. อปท. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง

มุ่งการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการโครงการหลวงและการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง โดยเน้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ คุณภาพชีวิต ความเข้มแข็งของชุมชน และความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนบนพื้นที่สูง ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทาง BCG model (Bio-Circular-Green) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยด้วยการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาแพลตฟอร์มความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ และการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย โดยประกอบด้วย 5 แผนงาน 17 โครงการหลัก ประมาณการใช้งบประมาณ 6,753.10 ล้านบาท

1) เป้าประสงค์และผลลัพธ์

เป้าประสงค์ (Objective)	ผลลัพธ์ (Key Results)
1. กลุ่มบ้านเป้าหมายสามารถยกระดับการพัฒนาให้ความเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข ภายใต้อัตลักษณ์ของสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> เกษตรกรมีรายได้พอเพียง มีความมั่นคงด้านอาชีพ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและคุ้มค่า ด้วยระบบการเกษตรสร้างมูลค่า เกษตรปลอดภัย และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาและความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนเข้มแข็ง มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถขับเคลื่อนการพัฒนา และการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและประเพณี ชุมชนมีโอกาสเข้าถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า พลังงานในชุมชน พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ระบบกระจายน้ำ และการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ
2. สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนงานโครงการหลวง และยกระดับการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> องค์ความรู้และนวัตกรรม ที่ตรงตามปัญหาและความต้องการของประชาชน และสนับสนุนงานโครงการหลวง การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาพื้นที่สูง และจัดทรัพย์สินทางปัญญา
3. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ และศักยภาพนักวิจัยระบบนิเวศวิจัย และโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย เพื่อเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูง	<ul style="list-style-type: none"> ขีดความสามารถและมาตรฐานด้านการวิจัยบนพื้นที่สูงเพิ่มขึ้น

2) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย (ปี 2566 - 2570)					รวม
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. คริวเรือนในกลุ่มบ้านเป้าหมายที่ได้รับการพัฒนาอาชีพเพื่อให้มีรายได้ที่พอเพียงด้วยอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ)	ร้อยละ 14 (9,720 คริวเรือน)	20	25	30	35	40	40 (29,000 คริวเรือน)
2. กลุ่มบ้านเป้าหมายที่มีสถาบันเกษตรกรที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและการตลาดได้ (ร้อยละ)	ร้อยละ 17.69 (109 กลุ่มบ้าน)	42	44	46	48	50	50 (308 กลุ่มบ้าน)
3. องค์ความรู้และนวัตกรรม ที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่สูง (ร้อยละ)	ร้อยละ 52 (ปี 2563)	60	65	70	75	80	80

3) แนวทางการพัฒนา

(1) การวิจัยและพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการพัฒนาโครงการหลวง และการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ และความเข้มแข็งของสังคม ทั้งในด้านคุณภาพชีวิต การศึกษา สาธารณสุข ยาเสพติด (ร่วมกับ ป.ป.ส.) และรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

(2) การปรับปรุงพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ทั้งพันธุ์พืชเศรษฐกิจและพันธุ์พืชท้องถิ่น ที่มีคุณภาพ มีคุณลักษณะเฉพาะ เช่น พันธุ์ที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง พืชทางเลือกใหม่ และสามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมของพื้นที่สูง เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและด้านอาชีพ

(3) การวิจัยและพัฒนาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตาม BCG model เพื่อการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม ตามแนวคิด Zero Food Waste & Food Loss รวมทั้งการวิจัยเพื่อยกระดับพืชท้องถิ่นให้เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ การวิจัยและพัฒนาการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรหรือทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญบนพื้นที่สูง เช่น ผลกระทบการปลูกข้าวโพดบนพื้นที่สูง การจัดการแก๊สพิษ ไฟป่าในพื้นที่ภาคเหนือ/การแก้ปัญหาไฟป่าตามวิถีชุมชน

(4) การพัฒนาผสมผสานและเชื่อมโยงของโครงข่ายสีเขียว/สีฟ้า (โครงสร้างพื้นฐานสีเขียว/สีฟ้า หรือ Blue and Green Infrastructure) เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยง และพึ่งพากันของชุมชน กลุ่มบ้านกับระบบนิเวศและป่า เพื่อยกระดับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตามความเหมาะสมและจำเป็น เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร และโรงรวบรวมผลผลิต เป็นต้น

(5) การเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยบนพื้นที่สูง โดยยกระดับความสามารถของนักวิจัย และพัฒนาเกษตรกรผู้นำวิจัยท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำคัญ เพื่อยกระดับมาตรฐานการวิจัย

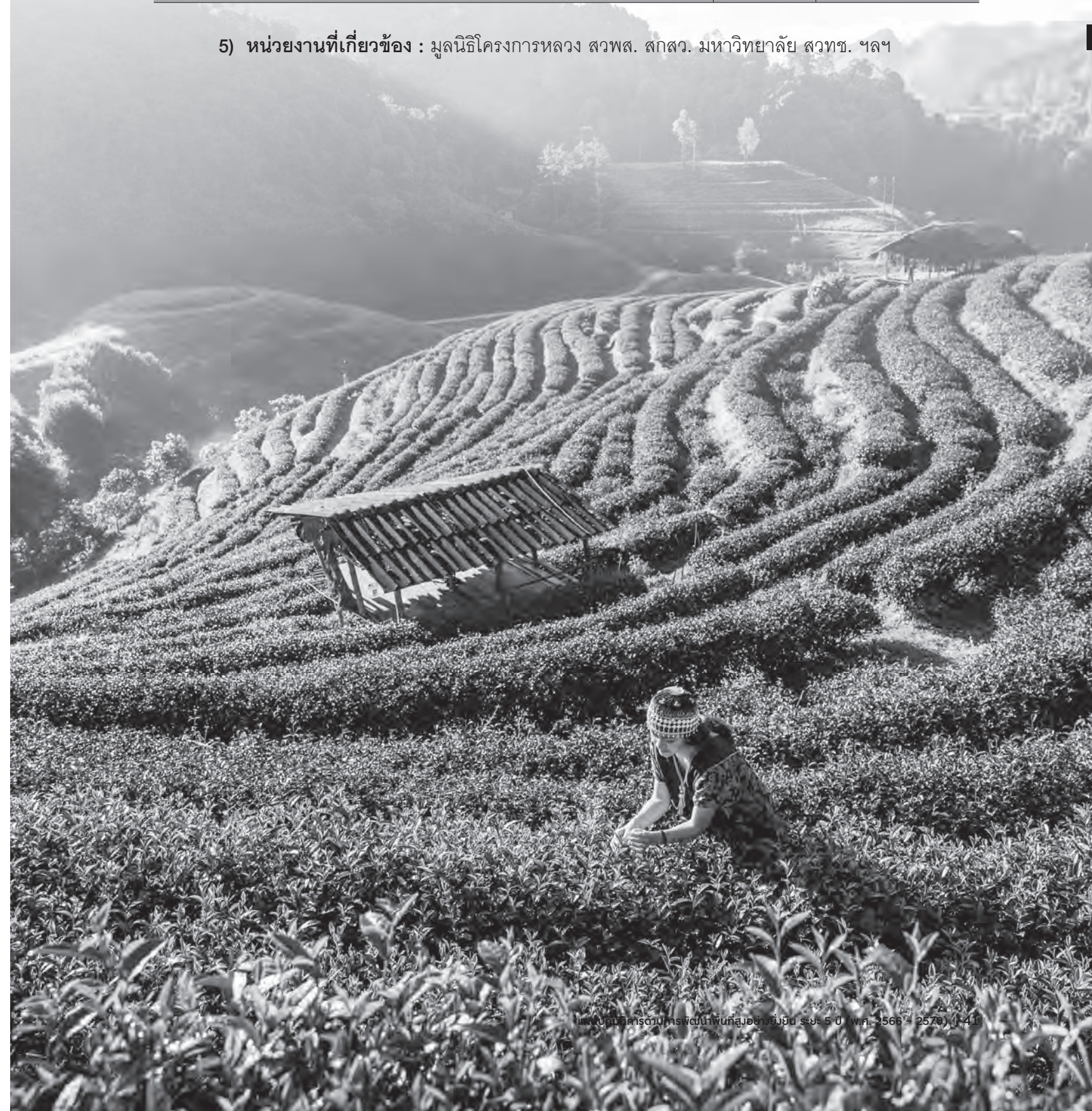
4) แผนงานและโครงการหลัก ประกอบด้วย 5 แผนงาน 16 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 6,753.10 ล้านบาท ได้แก่

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
แผนงานที่ 1 การวิจัยและพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามแผนปฏิบัติการ โครงการหลวง และแผนปฏิบัติการ พัฒนาพื้นที่สูง แบบโครงการหลวง	1. การวิจัยและพัฒนา เพื่อส่งเสริมอาชีพที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อมและรองรับ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ	✓			1,707.89	มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. หน่วยงาน ภาครัฐ
	2. การวิจัยและพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้ และสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน มั่นคงและปลอดภัย	✓	✓			
แผนงานที่ 2 การปรับปรุงและพัฒนา พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และ เทคโนโลยีการเกษตร เพื่อรองรับการ เปลี่ยนแปลง	1. ปรับปรุงและทดสอบพันธุ์พืช และสัตว์เศรษฐกิจและพันธุ์ ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มทางเลือก ในการประกอบอาชีพ และ ความมั่นคงด้านอาหาร	✓ (ปรับปรุง พันธุ์ ร่วมกับ โครงการ หลวง)	✓		289.35	มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. สกสว. มช. มจร. มทร. มมจ.
	2. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมการเกษตร ประณีต เกษตรแม่นยำ ภายใต้ระบบเกษตรคุณภาพ ที่มีมาตรฐาน ภายใต้ระบบ การผลิตที่ยั่งยืน	✓				
	3. วิจัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อการเกษตร โลจิสติกส์ และการตลาดที่เหมาะสม กับบริบทของพื้นที่สูง	✓				
	4. วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่มีอัตลักษณ์และมูลค่าเพิ่ม จากสินค้าเกษตร พืชท้องถิ่น และความหลากหลาย ทางชีวภาพ	✓				

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
	5. วิจัยและพัฒนาอาชีพ นอกภาคเกษตร (หัตถกรรม การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และการบริการ)	✓				
แผนงานที่ 3 การวิจัยเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความ หลากหลายทางชีวภาพ ตาม BCG model	1. วิจัยเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จาก ความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างยั่งยืน 2. วิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือ ลดความเสี่ยงทางด้าน สิ่งแวดล้อมของพื้นที่สูง (ดิน น้ำ ป่าไม้ ขยะ น้ำเสีย หมอกควัน) ร่วมกับชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น 3. วิจัยและพัฒนาเพื่อใช้ ประโยชน์สูงสุดจาก ทรัพยากร และบริหาร จัดการเพื่อลดการสูญเสีย อาหาร (food loss) ตลอด supply chain รวมถึงแนวทางการลด และใช้ประโยชน์จาก ของเสีย/เหลือทิ้ง ในกระบวนการผลิต	✓ ✓	 ✓		78.90	สวพส. สกสว. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
แผนงานที่ 4 การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานเพื่อยกระดับ การดำรงชีวิต และ การประกอบอาชีพ	1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต 2. พัฒนาโครงสร้าง พื้นฐาน เพื่อสนับสนุน การประกอบอาชีพ	✓ ✓			4,612.74	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากร น้ำบาดาล อปท.
แผนงานที่ 5 การเพิ่มขีดความ สามารถด้านการวิจัย บนพื้นที่สูง	1. พัฒนาศักยภาพ นักวิจัย นักวิจัยท้องถิ่น และเกษตรกร 2. พัฒนาประสิทธิภาพ การบริหารจัดการงานวิจัย ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และฐานข้อมูลงานวิจัย	✓ ✓	 ✓	✓	64.22	สวพส. โครงการหลวง

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
	3. เสริมสร้างเครือข่าย ความร่วมมือในการวิจัย และพัฒนาพื้นที่สูง	✓				
	4. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อยกระดับมาตรฐานการ วิจัย	✓				
งบประมาณรวม					6,753.10	

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. สกสว. มหาวิทยาลัย สวทช. ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

มุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เพื่อให้กลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง และประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างทั่วถึงและตรงตามความต้องการ ด้วยระบบการจัดการความรู้ผ่านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งการยกระดับอุทยานหลวงราชพฤกษ์ และเสริมสร้างศักยภาพศูนย์เรียนรู้และกลุ่มบ้านในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มาตรฐาน และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการจัดการเรียนรู้กับโครงการหลวง ประกอบด้วย 3 แผนงาน 11 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 520.60 ล้านบาท

1) เป้าประสงค์และผลลัพธ์

เป้าประสงค์ (Objective)	ผลลัพธ์ (Key Results)
1. อุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้ มีชีวิตมาตรฐาน ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับโครงการหลวง โดยเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและนานาชาติ	<ul style="list-style-type: none"> มีแหล่งด้านโครงการตามแนวพระราชดำริ และการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ และนานาชาติ มีระบบการจัดการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ Life Long Learning และการเข้าถึงความรู้ได้ง่ายด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล กลุ่มเป้าหมายคือประชาชน นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน ได้เรียนรู้ และสร้างความรักความศรัทธา ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จิตสำนึกรักและหวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม
2. ศูนย์และกลุ่มบ้านในพื้นที่ขยายผลการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพรองรับการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้โครงการหลวง	<ul style="list-style-type: none"> ศูนย์โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มาตรฐาน กลุ่มบ้านเป้าหมายยกระดับเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ประชาชนในพื้นที่และกลุ่มบ้านเครือข่ายได้เข้าเรียนรู้ และนำไปใช้ประโยชน์
3. มีระบบการจัดการเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ที่สามารถระจายองค์ความรู้สู่กลุ่มบ้านเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย	<ul style="list-style-type: none"> เกิดระบบการจัดการเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีประสิทธิภาพ มีฐานข้อมูลองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัล ที่ตรงตามความต้องการของประชาชน สามารถเข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็ว กลุ่มบ้านผู้เรียนรู้และประชาชนบนพื้นที่สูงเข้าถึงองค์ความรู้พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง และนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต

2) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย					รวม
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. ระบบการจัดการเรียนรู้และฐานข้อมูลองค์ความรู้ การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง (ระบบ/ฐานข้อมูล)	-	-	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1
2. จำนวนพื้นที่ขยายผลสำเร็จ การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ (แห่ง)	45	45	45	45	45	45	45
3. ความสามารถในการลดการพึ่งพางบประมาณของภาครัฐ (ล้านบาท)	38.9 ล้านบาท	20	21	23	26	30	120

3) แนวทางการพัฒนา

(1) ยกกระดับอุทยานหลวงราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านโครงการตามแนวพระราชดำริ และการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนแบบโครงการหลวง ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ที่เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและนานาชาติ โดยมุ่งการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มีมาตรฐาน และทันสมัย ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งรองรับ New normal โดยเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับโครงการหลวง และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

(2) เสริมสร้างศักยภาพแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ขยายผลสำเร็จโครงการหลวง ในการเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงตามความโดดเด่นของพื้นที่ ด้วยการสังเคราะห์และถอดบทเรียนความสำเร็จ การพัฒนาขีดความสามารถของแหล่งเรียนรู้ วิทยากร ระบบการสื่อความหมายสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีดิจิทัล

(3) พัฒนาระบบการจัดการความรู้บนพื้นที่สูงด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้และคลังความรู้และในรูปแบบดิจิทัล (interactive) บนพื้นที่สูงและอุทยานหลวงราชพฤกษ์ และพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์ สร้างระบบการสื่อความหมาย คลังความรู้เพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางโครงการหลวงให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล รวมทั้งการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลในพื้นที่เป้าหมาย

4) แผนงานและโครงการ ประกอบด้วย 3 แผนงาน 11 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 520.60 ล้านบาท ได้แก่

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
แผนงานที่ 1 ยกระดับอุทยานหลวง ราชพฤกษ์เป็นแหล่ง เรียนรู้ที่มีมาตรฐาน ทันสมัย และพึ่งพา ตนเองได้	1. พัฒนาอุทยานหลวง ราชพฤกษ์เป็นแหล่งเรียนรู้ โครงการตามแนว พระราชดำริและการพัฒนา พื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	✓	✓	✓	280.50	มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. สปร. มช.
	2. พัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านความ หลากหลายทางชีวภาพ	✓	✓	✓		
	3. พัฒนาอุทยานหลวงราชพฤกษ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้าน การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และสถาบันครอบครัว	✓	✓	✓		
	4. ส่งเสริมการเรียนรู้และ หารายได้เพื่อลดการพึ่งพา งบประมาณของภาครัฐ	✓	✓	✓		
	5. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อยกระดับมาตรฐานการ จัดการและการเรียนรู้	✓	✓	✓		
แผนงานที่ 2 เสริมสร้างศักยภาพ แหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ ขยายผลสำเร็จ โครงการหลวง	1. ยกระดับศูนย์โครงการพัฒนา พื้นที่สูงแบบโครงการหลวง เป็นแหล่งเรียนรู้	✓			43.20	สวพส. อปท. กศน. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	2. พัฒนาชุมชนต้นแบบและ แหล่งเรียนรู้การพัฒนา พื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	✓	✓	✓		
แผนงานที่ 3 พัฒนาระบบการจัดการ ความรู้บนพื้นที่สูง ผ่านระบบเครือข่าย และเทคโนโลยีดิจิทัล	1. พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาพื้นที่สูงและ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ในรูปแบบดิจิทัล	✓	✓	✓	196.90	โครงการหลวง สวพส. อปท. กศน. หน่วยงานด้านดิจิทัล/ ภาคเอกชน
	2. พัฒนาคคลังความรู้การพัฒนา พื้นที่สูงและอุทยานหลวง ราชพฤกษ์ในรูปแบบดิจิทัล	✓	✓	✓		
	3. พัฒนาด้านโครงสร้าง พื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็น ในพื้นที่เป้าหมาย	✓	✓	✓		
	4. สร้างเครือข่ายและส่งเสริม การเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่สูง	✓	✓	✓		
งบประมาณรวม					520.60	

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. อปท. กสทช. หอการค้า ภาคเอกชน สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (depa) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สปร.หรือ OKMD) ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบโลจิสติกส์ และการตลาด ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

เน้นการพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการตลาดของผลิตภัณฑ์และสินค้าบนพื้นที่สูง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ด้วยการศึกษาระบบตลาดและโลจิสติกส์ที่เหมาะสมสำหรับบริบทของพื้นที่สูง การพัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์ แพลตฟอร์มการบริหารจัดการตลาดและโลจิสติกส์บนพื้นที่สูง พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและเกษตรกรในทำการตลาดออนไลน์ และพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการด้านการตลาดแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างจุดเด่น และโลจิสติกส์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล **ประกอบด้วย 2 แผนงาน 7 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 190.18 ล้านบาท**

1) เป้าประสงค์และผลลัพธ์

เป้าประสงค์ (Objective)	ผลลัพธ์ (Key Results)
1. กลุ่มบ้านในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง มีระบบการตลาดผลิตภัณฑ์และสินค้าที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตามแนวทางการตลาดแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อสร้างจุดเด่น	<ul style="list-style-type: none"> มีระบบการตลาดที่เหมาะสม รองรับการจัดการผลิตภัณฑ์และสินค้าบนพื้นที่สูง เพื่อสร้างจุดเด่น/จุดขาย กลุ่มบ้านเป้าหมายสามารถบริหารจัดการด้านการตลาดได้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย
2. กลุ่มบ้านในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง มีระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ	<ul style="list-style-type: none"> มีระบบโลจิสติกส์ที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สูง กลุ่มบ้านเป้าหมายมีโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์ รองรับการจัดการผลิตภัณฑ์และสินค้า มีเครือข่ายความร่วมมือด้านตลาดและโลจิสติกส์บนพื้นที่สูง

2) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย					รวม
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีความพร้อมและศักยภาพในการจัดการโลจิสติกส์และการตลาดด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย (แห่ง)	17 แห่ง (ปี 2564)-	20 (+3)	25 (+5)	30 (+5)	35 (+5)	40 (+5)	40 (+23)
2. มีเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาระบบตลาดและโลจิสติกส์บนพื้นที่สูง	-	1	2 (+1)	3 (+1)	4 (+1)	5 (+1)	5

3) แนวทางการพัฒนา

(1) ปรับระบบการตลาดของผลิตภัณฑ์และสินค้าบนพื้นที่สูง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย โดยการศึกษาและพัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์ การตลาดสร้างสรรค์เพื่อสร้างจุดขาย การพัฒนาแพลตฟอร์มการบริหารจัดการตลาดบนพื้นที่สูง การพัฒนามาตรฐานและตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพบุคลากรและเกษตรกรในทำการตลาดออนไลน์

(2) พัฒนาระบบสนับสนุนโลจิสติกส์บนพื้นที่สูง และการขนส่ง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย โดยการศึกษาและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่สูง การพัฒนาหรือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนโลจิสติกส์ในพื้นที่พัฒนาแบบโครงการหลวง โดยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงาน อากาศศับบรรจุ และพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการด้านการตลาด และโลจิสติกส์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

4) แผนงานและโครงการ ประกอบด้วย 2 แผนงาน 7 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 190.18 ล้านบาท ได้แก่

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
แผนงานที่ 1 ปรับปรุงตลาด ของผลิตภัณฑ์ และสินค้า บนพื้นที่สูง	1. ศึกษากระบวนการตลาดของผลิตภัณฑ์และสินค้าบนพื้นที่สูงที่เหมาะสม	✓	✓		110.58	มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. อปท. กรมส่งเสริมสหกรณ์ มทร. ล้านนา ภาคเอกชน
	2. พัฒนาและส่งเสริมระบบตลาดออนไลน์ และแพลตฟอร์มการบริหารจัดการตลาดบนพื้นที่สูง	✓	✓			
	3. สร้างมาตรฐานและตราสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco brand) ของชุมชนบนพื้นที่สูง	✓	✓			
	4. พัฒนาศักยภาพด้านตลาดออนไลน์ของบุคลากรและเกษตรกร	✓	✓			
	5. พัฒนาพื้นที่ต้นแบบการบริหารจัดการด้านการตลาดและโลจิสติกส์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (อย่างน้อย 5 แห่ง)	✓	✓			
แผนงานที่ 2 ศึกษาและปรับปรุง โลจิสติกส์ของ ผลิตภัณฑ์และสินค้า บนพื้นที่สูง	1. ศึกษากระบวนการโลจิสติกส์ของผลิตภัณฑ์และสินค้าบนพื้นที่สูง	✓	✓		79.60	สวพส. อปท. กรมส่งเสริมสหกรณ์ ภาคเอกชน
	2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการยกระดับโลจิสติกส์ของผลิตภัณฑ์และสินค้าบนพื้นที่สูง	✓	✓			
รวมงบประมาณ					190.18	

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. อปท. กรมส่งเสริมสหกรณ์ กสทช. ภาคเอกชน สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ฯลฯ

มุ่งอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมการจัดการที่ดิน วางผังชุมชนเหมาะสม และใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้อง ด้วยการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและแผนที่ดินรายนายแปลง การจัดทำผังชุมชน ผังแม่บทการใช้พื้นที่ การบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นไปตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐและหลักวิชาการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วน ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำคัญบนพื้นที่สูงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปฏิบัติตามแผน BCG เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 แผนงาน 7 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 2,014.57 ล้านบาท

1) เป้าประสงค์และผลลัพธ์

เป้าประสงค์ (Objective)	ผลลัพธ์ (Key Results)
1. กลุ่มบ้านเป้าหมายในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง มีการจัดการที่ดิน วางผังชุมชน และผังแม่บทการใช้พื้นที่ตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ และหลักวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มบ้านเป้าหมายมีการจัดการที่ดิน และวางผังชุมชนตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ และหลักวิชาการ กลุ่มบ้านเป้าหมายใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนการจัดการที่ดิน ผังชุมชนและผังแม่บทการใช้พื้นที่
2. กลุ่มบ้านเป้าหมายในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงมีความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ	<ul style="list-style-type: none"> กลุ่มบ้านเป้าหมายมีความเข้มแข็งชุมชนด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์ที่กำหนด มีแผนฟื้นฟูและจัดการสภาพแวดล้อมระบบนิเวศให้เหมาะสม และพึงพากันของภูมินิเวศ ภูมิสังคมเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในกลุ่มบ้านเป้าหมาย มีกลไกความร่วมมือและการระดมทุนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคีเครือข่าย
3. ปัญหาที่สำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงได้รับการแก้ไขโดยปฏิบัติตามแผน BCG	<ul style="list-style-type: none"> ปัญหาสำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้รับแก้ไขปัญหาดูด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

2) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย					รวม
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. กลุ่มบ้านในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีการจัดการที่ดินและวางผังชุมชน (กลุ่มบ้าน)	333 กลุ่มบ้าน	466	516	566	616	616	616
2. กลุ่มบ้านที่มีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์ที่กำหนดตามแนวทางโครงการหลวง (ร้อยละ)	ร้อยละ 48 (298 กลุ่มบ้าน)	60	65	70	75	80	80
2. จำนวนพื้นที่สีเขียวในพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีเพิ่ม (ไร่)	1,323 ไร่	12,320	24,640	36,960	49,280	61,600	61,600

3) แนวทางการพัฒนา

(1) ส่งเสริมการจัดการที่ดิน และวางผังชุมชนตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ และหลักวิชาการแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน โดยจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนที่ดินรายแปลงของเกษตรกร ผังชุมชน (เป็นส่วนหนึ่งของผังแม่บทการใช้พื้นที่) และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและวางแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) ส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนและทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างจิตสำนึกและปลูกฝังเยาวชนและคนในชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพจัดทำแผนฟื้นฟู และจัดการสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศให้เหมาะสม และพึ่งพากันของภูมินิเวศและภูมิสังคม ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการคาร์บอนเครดิตในชุมชน และสร้างกลไกความร่วมมือและการระดมทุนจากทุกภาคส่วน ในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญบนพื้นที่สูงอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การจัดการหมอกควัน น้ำเสีย หรือการจัดการขยะ ขยะพิษ เป็นต้น

4) แผนงานและโครงการ ประกอบด้วย 2 แผนงาน 7 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 2,014.57 ล้านบาท ได้แก่

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
แผนงานที่ 1 ส่งเสริม การจัดการที่ดิน และจัดทำผังชุมชน	1. กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และจัดทำผังชุมชนแบบมีส่วนร่วม ของประชาชนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง 2. การส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ และหลักวิชาการ	✓	✓		268.31	สวพส. กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมทรัพยากรน้ำ จังหวัด อปท. ภาคเอกชน ฯลฯ
แผนงานที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือ ของชุมชนและ ทุกภาคส่วนในการ อนุรักษ์ ป่าไม้ และแก้ไขปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุล และยั่งยืน	1. เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 2. จัดทำแผนฟื้นฟู และจัดการ สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศ ให้เหมาะสม และพึ่งพากัน ของภูมินิเวศ และภูมิสังคม เพื่ออนุรักษ์ และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ 3. ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียว บนพื้นที่สูง 4. ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาสำคัญ ด้านสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง ด้วยความร่วมมือของภาคี เครือข่าย (เช่น น้ำเสีย ขยะ ขยะพิษ) 5. สร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือ การอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	1,746.26	สวพส. กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมทรัพยากรน้ำ จังหวัด อปท. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มทร.ล้านนา ภาคเอกชน ฯลฯ
รวมงบประมาณ					2,014.57	

5) **หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** : สวพส. กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน กรมทรัพยากรน้ำ จังหวัด ภาคเอกชน ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างกลไกความร่วมมือ และยกระดับแผนบูรณาการ

เน้นสร้างกลไกความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือและการระดมทุนแบบใหม่ ภายใต้ความร่วมมือทั้งทางภาครัฐและเอกชน โดยยกระดับแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน เป็นแผนบูรณาการของประเทศ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานและการจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงาน และริเริ่มการระดมทุนแบบใหม่ เช่น ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อเสริมการพัฒนาแบบเฉพาะเจาะจงให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดความต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมาย **ประกอบด้วย 3 แผนงาน 4 โครงการหลัก** งบประมาณใช้จ่ายงบประมาณ 186.89 ล้านบาท

1) เป้าประสงค์และผลลัพธ์

เป้าประสงค์ (Objective)	ผลลัพธ์ (Key Results)
1. แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูง เป็นแผนระดับ 3 และแผนบูรณาการระดับประเทศ	<ul style="list-style-type: none"> แผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง เป็นกรอบดำเนินงานทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น มีการบรรจุแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง ใน พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี
2. มีกลไกความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง	<ul style="list-style-type: none"> กลไกการขับเคลื่อนแผนทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ แบบมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน และระดับลุ่มน้ำ
3. มีรูปแบบการระดมทุนแบบใหม่เพื่อเสริมการพัฒนาแบบเฉพาะเจาะจง	<ul style="list-style-type: none"> รูปแบบการระดมทุนในรูปแบบใหม่ เพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูง

2) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย					รวม
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. หน่วยงานและภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่ร่วมขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูงที่เพิ่มขึ้น (หน่วยงาน)	หน่วยงานร่วมบูรณาการภายใต้แผนแม่บทฯ 22 หน่วยงาน	2 (+2)	4 (+2)	6 (+2)	8 (+2)	10 (+2)	10
2. โครงการความร่วมมือของภาคประชาสังคมเพื่อพัฒนาพื้นที่สูง (โครงการ)	-	1 (+1)	2 (+1)	3 (+1)	4 (+1)	5 (+1)	5

3) แนวทางการพัฒนา

(1) ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูง สู่แผนบูรณาการของประเทศที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและรัฐบาล และผลักดันแผนปฏิบัติการฯ สู่ระบบงบประมาณแบบแผนงานบูรณาการใน พ.ร.บ.งบประมาณ

(2) สร้างกลไกความร่วมมือทั้งทางภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน ในการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง โดยใช้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนเป็นกรอบในการดำเนินงานและจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงาน และมีคณะอนุกรรมการเพื่อบริหารจัดการภายใต้ คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนโครงการหลวง (กปส.)

(3) พัฒนารูปแบบการระดมทุนแบบใหม่ เพื่อเสริมการพัฒนาแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยการสร้างความร่วมมือจากประชาสังคมผ่านระบบออนไลน์ เพื่อการระดมทุนในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสำคัญบนพื้นที่สูง

4) แผนงานและโครงการ ประกอบด้วย 3 แผนงาน 4 โครงการหลัก งบประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 186.89 ล้านบาท ได้แก่

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
แผนงานที่ 1 ยกระดับแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง เป็นแผนบูรณาการการพัฒนาพื้นที่สูงระดับประเทศ	1. ยกระดับแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง เป็นแผนบูรณาการการพัฒนาพื้นที่สูงระดับประเทศ	✓	✓	✓	3.00	สวพส. หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ฯลฯ
แผนงานที่ 2 พัฒนากลไกและการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง	1. พัฒนาประสิทธิภาพขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง 2. ติดตามและประเมินผลแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง	✓	✓	✓	163.89	สวพส. หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ฯลฯ
แผนงานที่ 3 เสริมสร้างความร่วมมือจากประชาสังคมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาแบบเฉพาะเจาะจง	1. ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาแบบเฉพาะเจาะจงภายใต้ความร่วมมือจากประชาสังคม	✓	✓		20.00	สวพส. หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ฯลฯ
งบประมาณรวม					186.89	

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : สวพส. หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ฯลฯ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการองค์กรสู่องค์กรดิจิทัล

เน้นการยกระดับการพัฒนาองค์กรสู่สำนักงานดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่สูง และจัดทำข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงที่ใช้ประโยชน์ได้จริง และเข้าถึงได้ง่าย และครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย โดยมีกลไกการบริหารจัดการข้อมูล ด้วยระบบดิจิทัล เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้ประโยชน์ สนับสนุนการตัดสินใจในการวางแผนการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ **ประกอบด้วย 4 แผนงาน 12 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 211.62 ล้านบาท**

1) เป้าประสงค์และผลลัพธ์

เป้าประสงค์ (Objective)	ผลลัพธ์ (Key Results)
1. ระบบบริหารงานสำนักงานของ สวพส. ยกระดับสู่ดิจิทัล	ปี พ.ศ. 2568 <ul style="list-style-type: none"> กระบวนการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการและสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ระบบภูมิสารสนเทศ ข้อมูลเชิงพื้นที่ ระบบนิเวศ การบริหารจัดการน้ำ และภัยพิบัติ เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่สูง มีความพร้อม และสามารถใช้อ้างอิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ	<ul style="list-style-type: none"> มีข้อมูลเชิงพื้นที่ในระบบดิจิทัล ครอบคลุมพื้นที่สูงเป้าหมาย <ul style="list-style-type: none"> ระยะเร่งด่วน 1-2 ปี : จำนวน 3,335 กลุ่มบ้าน ภายในปี พ.ศ. 2567 ระยะ 3-5 ปี : จำนวน 4,205 กลุ่มบ้าน ภายในปี พ.ศ. 2570 หน่วยงานต่างๆ นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน และตัดสินใจ ในการพัฒนาพื้นที่สูง (กลุ่มเป้าหมายที่ 1 และ 2) โดยเฉพาะข้อมูลเชิงพื้นที่ ระบบนิเวศ การบริหารจัดการน้ำ และภัยพิบัติ
3. มีกลไกการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูงที่ดี มีระบบการจัดการผลผลิต การตลาด การเตือนภัย ฯลฯ	<ul style="list-style-type: none"> มีกลไกการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูงที่ดี และเป็นระบบดิจิทัล ผ่านศูนย์บริการข้อมูลการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมบนพื้นที่สูงในระดับพื้นที่ (Highland Area Data Innovation Technology Service Center : HAIC) องค์กร หน่วยงานร่วมบูรณาการ และเกษตรกร สามารถเข้าใช้ประโยชน์ และร่วมบริหารจัดการข้อมูล การจัดการผลผลิต การตลาด การเตือนภัย ฯลฯ
4. บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชน มีขีดความสามารถด้านดิจิทัล	<ul style="list-style-type: none"> บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชน นำเทคโนโลยีดิจิทัล มาเพิ่มประสิทธิภาพ ในการขับเคลื่อนการพัฒนา

2) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย					รวม
		2566	2567	2568	2569	2570	
1. ระบบบริหารงาน สำนักงานของ สวพส. ที่ยกระดับ สู่ดิจิทัล (ระบบ)	-	2	4 (+2)	5 (+1)	6 (+1)	7 (+1)	7
2. มีข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อสนับสนุน การพัฒนาพื้นที่สูง (กลุ่มบ้าน)	2,030 (ปี 2565)	2,465 (+435)	2,900 (+435)	3,335 (+435)	3,770 (+435)	4,205 (+435)	4,205 (+435)
3. ชุมชนบนพื้นที่สูง นำข้อมูลและ เทคโนโลยีมา วางแผนหรือ ขับเคลื่อน การทำงาน (ร้อยละ)	-	60	65	70	75	80	80
4. บุคลากรของ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องและ ผู้นำชุมชนที่ได้รับ การพัฒนา ขีดความสามารถ ด้านดิจิทัล (ร้อยละของแผน)	-	60	65	70	75	80	80

3) แนวทางการพัฒนา

(1) ยกระดับ สวพส. เป็นสำนักงานดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการพัฒนาพื้นที่สูงรองรับการเป็นศูนย์ประสานและศูนย์เครือข่ายข้อมูลเพื่อการพัฒนาพื้นที่สูงกับหน่วยงานอื่น ด้วยการพัฒนาระบบงานสู่ดิจิทัล โดยมีการศึกษากระบวนการปฏิบัติงาน (Workflow Process) และจัดทำสถาปัตยกรรมองค์กร (Enterprise Architecture : EA) เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล และพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่เหมาะสมในการนำเทคโนโลยีมาปฏิบัติงาน ได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ

(2) พัฒนาระบบข้อมูลเชิงพื้นที่ให้มีความครบถ้วน และครอบคลุมกลุ่มบ้านเป้าหมาย มีมาตรฐาน และเป็นข้อมูลเปิด ที่รองรับการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ข้อมูลและเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ จัดให้มีระบบการรวบรวมและให้บริการข้อมูล รวมถึงพัฒนาแนวทางในการตัดสินใจวางแผนการวิจัยและพัฒนาบนพื้นที่สูง

(3) สร้างกลไกการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อการพัฒนาบนพื้นที่สูงในระบบดิจิทัล โดยมีศูนย์การบริการข้อมูลการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมบนพื้นที่สูงในระดับพื้นที่ (Highland Area Data Innovation Technology Service Center : HAIC)

(4) เสริมสร้างขีดความสามารถด้านดิจิทัลแก่บุคลากรและชุมชน ให้พร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และสามารถนำข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนา

4) แผนงานและโครงการ ประกอบด้วย 3 แผนงาน 12 โครงการหลัก ประมาณการใช้จ่ายงบประมาณ 211.62 ล้านบาท ได้แก่

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
แผนงานที่ 1 ยกระดับสู่สำนักงาน ดิจิทัล	1. ยกระดับการบริหารจัดการและการบริการขององค์กรในรูปแบบดิจิทัล	✓	✓	✓	106.30	สวพส. อปท. กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กองทุนพัฒนาดิจิทัล
	2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและสนับสนุนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเชื่อมต่อการทำงานร่วมกันจากระดับพื้นที่สู่ส่วนกลาง	✓				
	3. บริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	✓	✓	✓		
แผนงานที่ 2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ จากข้อมูลเปิด (Open data)	1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการเชิงพื้นที่	✓	✓	✓	63.32	สวพส. อปท. กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
	2. พัฒนาระบบข้อมูลการผลิตและตลาดระดับฟาร์มรองรับการพัฒนาสู่ตลาดแบบออนไลน์	✓				
	3. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีดิจิทัล	✓	✓			
	4. พัฒนาแพลตฟอร์มการแลกเปลี่ยนเครือข่ายข้อมูลบนพื้นที่สูง	✓	✓	✓		

แผนงาน	โครงการหลัก	กลุ่มพื้นที่			งบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงาน/หมายเหตุ
		1	2	3		
แผนงานที่ 3 พัฒนากลไกในการ บริหารจัดการข้อมูล	1. พัฒนาระบบและบริหารจัดการฐานข้อมูลบนพื้นที่สูง สู่มาตรฐาน เพื่อรองรับ การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยน เครือข่ายข้อมูลบนพื้นที่สูง	✓	✓	✓	22.00	สวพส. คคส. GISDA กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมส่งเสริมสหกรณ์ อปท. ชุมชน
	2. จัดตั้งศูนย์การบริการข้อมูล การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมบนพื้นที่สูง ในระดับพื้นที่ (HAIC)	✓				
	3. การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือด้านข้อมูล และสารสนเทศ	✓	✓	✓		
แผนงานที่ 4 พัฒนาศักยภาพ บุคลากรด้านดิจิทัล	1. เสริมสร้างศักยภาพบุคลากร ให้พร้อมสู่การเปลี่ยนแปลง ในยุคดิจิทัล (Digital Transformation)	✓	✓		20.00	สวพส. สำนักงาน ส่งเสริมเศรษฐกิจ ดิจิทัล (depa)
	2. พัฒนาศักยภาพเกษตรกร ในการนำข้อมูลและ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มาปรับใช้อย่างสร้างสรรค์	✓	✓			
งบประมาณรวม					211.62	

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง : สวพส. อปท. สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร กองทุนพัฒนาดิจิทัล ฯลฯ

3.5 ประมาณการกรอบงบประมาณ

1) กรอบงบประมาณ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) จำแนกตามยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการ

ยุทธศาสตร์	แผนงาน	โครงการหลัก	งบประมาณ (ล้านบาท)
1. ขยายพื้นที่ดำเนินงานพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	4	6	79.80
2. วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง	5	15	6,753.10
3. พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย	3	11	520.60
4. พัฒนาระบบโลจิสติกส์ และการตลาดด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย	2	7	190.18
5. ส่งเสริมการจัดการที่ดินและความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2	7	2,014.57
6. สร้างกลไกความร่วมมือและยกระดับแผนบูรณาการ	3	4	186.89
7. การบริหารจัดการองค์กรสู่องค์กรดิจิทัล	4	12	211.62
รวม	23	63	9,956.76

2) กรอบงบประมาณ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) จำแนกตามยุทธศาสตร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	ระยะเวลา	กรอบงบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขยายพื้นที่พัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง		79.80	
<u>แผนงานที่ 1</u> การสำรวจและจำแนกพื้นที่กลุ่มบ้านบนพื้นที่สูง	2 ปี	30.00	สวพส. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
<u>แผนงานที่ 2</u> การเตรียมความพร้อมข้อมูลและชุมชน	2 ปี	40.00	สวพส. มทร.ล้านนา หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
<u>แผนงานที่ 3</u> การจัดตั้งสำนักงานสาขาเพื่อบริหารจัดการและประสานการพัฒนา	5 ปี	4.80	สวพส. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง
<u>แผนงานที่ 4</u> จัดทำแผนที่และระบบความเชื่อมโยงการทำงาน	2 ปี	5.00	สวพส. อปท. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	ระยะเวลา	กรอบงบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ยุทธศาสตร์ที่ 2 วิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูงเพื่อสร้างมูลค่าและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักตามสภาพภูมิสังคม		6,753.10	
แผนงานที่ 1 การวิจัยและพัฒนาตามแผนปฏิบัติการโครงการหลวงและการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	5 ปี	1,707.89	มูลนิธิโครงการหลวง สกสว. มหาวิทยาลัย สวพส. ฯลฯ
แผนงานที่ 2 การปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง	5 ปี	289.35	มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. สกสว. มช. มจร. มทร. มมจ.
แผนงานที่ 3 การวิจัยเพื่ออนุรักษ์ ป่าชุมชน และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ตามแนวทาง BCG	5 ปี	78.90	สวพส. สกสว. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนงานที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อยกระดับการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ	5 ปี	4,612.74	กฟภ. กช. ทน. ทนบ.
แผนงานที่ 5 การเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยบนพื้นที่สูง	5 ปี	64.22	สกสว. สวพส. อว. สวทช. ฯลฯ
ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย		520.60	
แผนงานที่ 1 ยกระดับอุทยานหลวงราชพฤกษ์ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีมาตรฐานทันสมัย และพึ่งพาตนเองได้	5 ปี	280.50	มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. สปร. มช.
แผนงานที่ 2 เสริมสร้างศักยภาพแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ขยายผลสำเร็จโครงการหลวง	1-2 ปี	43.20	มูลนิธิโครงการหลวง สวพส. อปท. ฯลฯ
แผนงานที่ 3 พัฒนาระบบการจัดการความรู้บนพื้นที่สูงผ่านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีดิจิทัล	1-5 ปี	196.90	กสทช. กสท. สวพส. ภาคเอกชน ฯลฯ
ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบโลจิสติกส์และการตลาด ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย		190.18	
แผนงานที่ 1 ปรับปรุงตลาดของผลิตผลและสินค้าบนพื้นที่สูง	1-5 ปี	110.58	หอการค้า สวพส. ภาคเอกชน สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล จังหวัด อปท. ฯลฯ
แผนงานที่ 2 ศึกษาและปรับปรุงโลจิสติกส์ของผลิตผลและสินค้าบนพื้นที่สูง	1-2 ปี	79.60	สวพส. จังหวัด อปท. ฯลฯ

ยุทธศาสตร์/แผนงาน	ระยะเวลา	กรอบงบประมาณ (ล้านบาท)	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการจัดการที่ดิน การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการใช้อย่างยั่งยืน		2,014.57	
แผนงานที่ 1 ส่งเสริมการจัดการที่ดิน และจัดทำผังชุมชน และผังแม่บทการใช้พื้นที่	5 ปี	268.31	อส. กป. กสก. ภาคเอกชน สวพส. ฯลฯ
แผนงานที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนและทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน	5 ปี	1,746.26	สวพส. อส. กป. พต. ทน. จังหวัด อปท. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มทร.ล้านนา ภาคเอกชน ฯลฯ
ยุทธศาสตร์ที่ 6 สร้างกลไกความร่วมมือ และยกระดับแผนบูรณาการ		186.89	
แผนงานที่ 1 ยกระดับแผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง เป็นแผนบูรณาการพัฒนาพื้นที่สูง ระดับประเทศ	1-2 ปี	3.00	หน่วยงานรัฐ สวพส. ภาคเอกชน ฯลฯ
แผนงานที่ 2 พัฒนากลไกและการขับเคลื่อน แผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สูง	5 ปี	163.89	หน่วยงานรัฐ สวพส. ภาคเอกชน ฯลฯ
แผนงานที่ 3 เสริมสร้างความร่วมมือจากประชาสังคม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแบบเฉพาะเจาะจง	5 ปี	20.00	หน่วยงานรัฐ สวพส. ภาคเอกชน ฯลฯ
ยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการองค์กร ผู้องค์กรดิจิทัล		211.62	
แผนงานที่ 1 ยกระดับสู่สำนักงานดิจิทัล	1-5 ปี	106.30	สวพส. อปท. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กองทุนพัฒนาดิจิทัล
แผนงานที่ 2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิด (Open data)	1-5 ปี	63.32	สวพส. คคส. สทอภ. พต. กป. อส. กสส. อปท. ชุมชน
แผนงานที่ 3 พัฒนากลไกในการบริหารจัดการข้อมูล (ระบบภูมิสารสนเทศ ข้อมูลเชิงพื้นที่ ระบบนิเวศ การบริหารจัดการน้ำ ภัยพิบัติ และผลผลิต ฯลฯ)	1 ปี	22.00	สวพส. อปท. กสก. สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
แผนงานที่ 4 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านดิจิทัล	5 ปี	20.00	สวพส.
รวมงบประมาณทั้งหมด		9,956.76	

3.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ชุมชนบนพื้นที่สูงมีความมั่นคงด้านอาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ชุมชนมีความสงบเรียบร้อยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเข้าถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 2) พื้นที่ป่าต้นน้ำได้รับการดูแลและฟื้นฟู การเพิ่มพื้นที่สีเขียวบนพื้นที่สูง ลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และมลพิษที่มีผลกระทบต่อประเทศ เช่น หมอกควัน การใช้ลดสารเคมี ฯลฯ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- 3) พื้นที่สูงเป็นแหล่งสร้างรายได้ของเกษตรกรอินทรีย์ และเกษตรกรสร้างมูลค่าของประเทศ รวมทั้งรองรับแรงงานคืนถิ่นจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19
- 4) ประชาชนของประเทศเข้าถึงองค์ความรู้ของโครงการหลวงและงานวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงอย่างทั่วถึง และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง
- 5) มีกลไกความร่วมมือ (Partnership) ทั้งทางภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน ระบบการงบประมาณ และการลงทุนในรูปแบบใหม่ในการพัฒนาพื้นที่สูง

4

กลไกการขับเคลื่อน และติดตามผลการดำเนินงาน

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

4

กลไกการขับเคลื่อน และติดตามผลการดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินงานของทุกภาคส่วนที่ร่วมปฏิบัติงาน เป็นไปตามแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยบูรณาการกิจกรรมและงบประมาณของหน่วยงาน และลงทุนแบบหุ้นส่วนร่วมกับภาคเอกชน จึงกำหนดให้มีกลไกการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายพัฒนาพื้นที่บนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ดังนี้

4.1 องค์กรขับเคลื่อนการดำเนินงาน

- 1) คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) (นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน)
- 2) คณะอนุกรรมการแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)
 - คณะกรรมการร่วมของภาครัฐ ติดตามและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ
 - คณะกรรมการของภาคเอกชน

4.2 กลไกการขับเคลื่อนแผนและการติดตาม

- 1) ใช้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นกลไกการจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงาน และตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อบริหารจัดการ ภายใต้คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนโครงการหลวง (กปส.)
- 2) เชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) กับแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง ภายใต้คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนโครงการหลวง (กปส.)
- 3) ขับเคลื่อนและติดตาม (ระดับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ)
- 4) มอบให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงเป็นผู้ประสานงานหลักในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

4.3 การประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงาน (คณะกรรมการระดับพื้นที่)

- 1) คณะกรรมการอำนวยการโครงการระดับจังหวัด
- 2) คณะกรรมการอำนวยการโครงการระดับอำเภอ

4.4 การติดตามประเมินผล

1) การติดตามความก้าวหน้าประจำปี (Annual Review) ติดตามความก้าวหน้าต่าง ๆ ในแต่ละยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัด โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) รายงานความก้าวหน้าการติดตามดังกล่าวต่อคณะกรรมการ กปส. และคณะอนุกรรมการฯ เพื่อทราบและพิจารณาแก้ไขปัญหา อุปสรรค วินิจฉัย และสั่งการ พร้อมทั้งติดตามและประสานงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

2) สํารวจข้อมูลกลุ่มบ้านบนพื้นที่สูงเพื่อจัดทำเป็นข้อมูลก่อนเข้าดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การประเมินผลเมื่อการดำเนินงานสิ้นสุดปีที่ 2 (สิ้นสุดปีงบประมาณ พ.ศ. 2567) เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับทิศทางและกิจกรรมของแผนงานให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานตามแผนงาน ซึ่งเป็นช่วงระหว่างการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ แล้วนำผลการประเมินปรับปรุงแก้ไขการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ในระยะต่อไป รวมทั้งการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดแผนปฏิบัติการฯ (Summative Evaluation) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดแผนฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2570

ภาคผนวก

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน
ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

1. นิยามศัพท์

คำ	ความหมาย
1. ชุมชนพื้นที่สูง	ชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเล 500 เมตรขึ้นไป กระจายตัวอยู่ใน 4,205 กลุ่มบ้านในพื้นที่ 20 จังหวัด สำหรับในแผนฯ ฉบับนี้ คำว่า “ชุมชน หมายถึง กลุ่มบ้าน”
2. กลุ่มพื้นที่ 1 กลุ่มบ้านที่พัฒนาแบบโครงการหลวงโดยสมบูรณ์	เป็นกลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่ดำเนินงานพัฒนาอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีการตั้งสำนักงานในพื้นที่ และมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ รวมทั้งกลุ่มบ้านเยี่ยมเยียนที่เป็นเครือข่ายการพัฒนาของแต่ละพื้นที่
3. กลุ่มพื้นที่ 2 กลุ่มบ้านที่พัฒนาในบางกิจกรรม โดยร่วมกับบางหน่วยงานและภาคเอกชน	เป็นกลุ่มบ้านที่มีปัญหาหรือเป้าหมายการพัฒนาเฉพาะด้าน เช่น ความยากจน หมอกควัน หรือการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เป็นต้น
4. กลุ่มพื้นที่ 3 กลุ่มบ้านเครือข่ายการเรียนรู้	เป็นกลุ่มบ้านทั่ว ๆ ไป ที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยระบบดิจิทัลได้
5. กลุ่มบ้าน	หมู่บ้านย่อยในหมู่บ้านทางการของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งนำหมู่บ้านย่อย ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน มารวมกัน เพื่อให้มีขนาดใหญ่พอสำหรับตั้งเป็นหมู่บ้านทางการ
6. การดำเนินงานแบบโครงการหลวง	1) มีการตั้งศูนย์ในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ ภายใต้การบูรณาการกับหน่วยงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การดำเนินงานพัฒนาครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน โดยยึดปัญหา ความต้องการและภูมิสังคมของกลุ่มบ้าน และ 3) ดำเนินงานครบวงจรทั้งการวิจัย การพัฒนาโลจิสติกส์และตลาด
7. ลุ่มน้ำ	การแบ่งขอบเขตพื้นที่เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยคำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ การตั้งถิ่นฐาน การผังเมือง ผังน้ำและเขตการปกครอง ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 ซึ่งมีการกำหนดลุ่มน้ำหลักของประเทศไทย จำนวน 22 ลุ่มน้ำ
8. ชุมชนต้นแบบ	ชุมชนที่มีความเข้มแข็งเป็นตัวอย่งที่ดีในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการ หรือด้านใดด้านหนึ่ง พร้อมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบงานที่ดี ประกอบด้วยแปลงสาธิต สื่อ วิทยากร และหลักสูตรการเรียนรู้ตามจุดเด่นของชุมชน
9. แหล่งเรียนรู้	ชุมชนหรือพื้นที่สำหรับขยายความสำเร็จการดำเนินงานแบบโครงการหลวง โดยเน้นส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน เผยแพร่ข้อมูลและการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวง โครงการพระราชดำริ และการให้บริการทางสังคม
10. ชุมชนอยู่ดีมีสุข	ชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ด้วยปัจจัยพื้นฐานหลัก 4 ประการ ได้แก่ น้ำ อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค โดยสามารถดำรงชีวิตในสภาพสังคมปกติสุข เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประกอบอาชีพที่เหมาะสมตามสภาพภูมิสังคมภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำ	ความหมาย
11. ชุมชนเข้มแข็ง	ชุมชนรวมตัวกัน มีศักยภาพในการพึ่งตนเอง และเรียนรู้ร่วมกันภายใต้จิตสำนึกความเป็นเจ้าของชุมชนตนเอง สามารถสร้างเครือข่ายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทั้งกับคนภายในและภายนอกชุมชน
12. การยกระดับการพัฒนาชุมชน	<p>พัฒนากลุ่มบ้านโดยใช้เกณฑ์ตัวชี้วัดระดับความเข้มแข็ง จำนวน 10 ตัวชี้วัด ที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงกำหนด โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ</p> <p>ระดับ A ชุมชนเข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาได้ด้วยตนเอง และมีผลการพัฒนาที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้</p> <p>ระดับ B ชุมชนที่สามารถร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา มีการกระจายและยกระดับการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน</p> <p>ระดับ C ชุมชนที่อยู่ระหว่างการเริ่มเรียนรู้และการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อการแก้ไขปัญหาพื้นฐานด้านการประกอบอาชีพ และมีการพัฒนาแปลงเรียนรู้</p>
13. ตัวชี้วัดระดับความเข้มแข็งของชุมชน	<p>ตัวชี้วัด 10 ข้อ สำหรับใช้เป็นเกณฑ์การยกระดับชุมชนโดยเรียงจากความเข้มแข็งของชุมชนจากมากที่สุดตามลำดับ ประกอบด้วย</p> <p>10 - ผลการพัฒนาโดยรวมของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ มีการยอมรับและสนับสนุนจากหน่วยงานพื้นที่ และมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ขับเคลื่อนการพัฒนา)</p> <p>09 - แผนชุมชนที่มีคุณภาพ และการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ</p> <p>08 - คริวเรือนส่วนใหญ่ในชุมชนมีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจน</p> <p>07 - มีสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง จัดการด้านการผลิตและการตลาด</p> <p>06 - คริวเรือนส่วนใหญ่ของชุมชนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ</p> <p>05 - มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Landused Planning)</p> <p>04 - มีแผนอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและดำเนินงานตามแผน</p> <p>03 - ชุมชนครัวเรือนนำร่องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมแปลงเรียนรู้แปลงสาธิตของชุมชน</p> <p>02 - มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และมีมาตรการดูแลรักษา</p> <p>01 - ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีเกษตรกรหรือผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา</p>
14. รายได้สูงกว่าเส้นความยากจน	ค่าเฉลี่ยของรายได้ของครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพต่อจำนวนครัวเรือนส่งเสริมในชุมชนเป้าหมาย (สวพส. กำหนดค่าเฉลี่ยรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนของพื้นที่สูง 78,000 บาทต่อปี, 2562)
15. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	การจัดทำแผนที่ดินรายแปลงและการกำหนดขอบเขตที่ดินตามหลักวิชาการ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนส่งเสริมอาชีพในพื้นที่อย่างเหมาะสมและอยู่ภายใต้กฎระเบียบ ควบคู่กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำ	ความหมาย
16. สถาบันเกษตรกร	กลุ่มเกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มตามธรรมชาติเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการผลิต การตลาด และมีการจัดตั้งหรือจดทะเบียนตามระเบียบ ได้แก่ กลุ่มฟืงตนเอง กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเตรียมสหกรณ์ และกลุ่มสหกรณ์
17. แผนชุมชน	แผนปฏิบัติการของชุมชน ที่เกิดจากคนในชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ลงมติประชาคมร่วมผลักดันแผนเข้าสู่แผนงบประมาณประจำปีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับพื้นที่ และนำไปสู่การนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
18. เครือข่ายความร่วมมือ	ความร่วมมือดำเนินงานระหว่าง 2 ภาคส่วนขึ้นไป ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรนานาชาติ หรือองค์กรอิสระ
19. แพลตฟอร์ม (Platform)	รูปแบบการดำเนินงานที่ออกแบบขึ้นเพื่อเอื้อต่อการดำเนินงานในด้านต่างๆ
20. สำนักงานสาขา	สวพส. ร่วมกับหน่วยงานหรือภาคเอกชน จัดตั้งสำนักงานระดับพื้นที่ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานดำเนินการพัฒนา
21. ศูนย์ปฏิบัติการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง	ศูนย์ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จำนวน 44 แห่ง ในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน ตาก แม่ฮ่องสอน กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และกาญจนบุรี
22. กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)	กิจการที่มีลักษณะเป็นธุรกิจหรือโมเดลธุรกิจ ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กับการสามารถสร้างผลกำไร เพื่อให้ธุรกิจนั้นสามารถดำเนินกิจการไปได้ได้อย่างยั่งยืน และสร้างผลลัพธ์ทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม
23. ความยั่งยืน	การพัฒนาที่สร้างสมดุลระหว่างมิติสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยทุกมิติเกื้อหนุนกันและไม่เกิดผลกระทบในทางลบ
24. แผนระดับ 3	<p>แผนระดับที่ 3 คือแผนที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานรัฐ ส่วนราชการ และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 1 (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี) และแผนระดับที่ 2 (แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ) สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้</p> <p>ทั้งนี้หากมีความจำเป็นแผนระดับ 3 เสนอต่อ ครม. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ต้องเป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ต้องระบุเหตุผลและความจำเป็นเพื่ออธิบายความประสงค์ที่จะนำแผนฯ เข้าสู่การพิจารณาของ ครม. และดำเนินการตามแนวทางขั้นตอนของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยมีความเห็นของ สศช. ประกอบการนำเสนอแผน</p>

คำ	ความหมาย
25. แผนบูรณาการ	<p>เป็นแผนที่กำหนดมาจากนโยบายที่มีความสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลที่จำเป็นจะต้องมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะทำให้เกิดการประสานกิจกรรมของหลายกระทรวงในการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้บรรลุภารกิจร่วมกัน ดังนั้นจึงเป็นเครื่องมือที่กำหนดทิศทาง ประเด็นการบูรณาการ เป้าหมายและตัวชี้วัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลไกการดำเนินงาน</p> <p>โดยงบประมาณบูรณาการ เป็น “งบประมาณที่จัดสรรให้กับแผนงาน/โครงการที่หลายหน่วยงานทำงานร่วมกัน ตามยุทธศาสตร์ในระดับพื้นที่ซึ่งมีการบูรณาการภารกิจที่ตอบสนองความต้องการในพื้นที่และตามมิติยุทธศาสตร์ที่สำคัญ และทำให้ผลลัพธ์มีคุณค่าหรือมูลค่ามากกว่าให้ต่างหน่วยต่างทำ”</p>

2. กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

การจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืนระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) มีกระบวนการจัดทำ 3 ขั้นตอนหลัก รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนนโยบายประเทศ แผนยุทธศาสตร์ สภาการณที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่สูง

- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2563 - 2580)
- แผนปฏิรูปประเทศ ฉบับปรับปรุง
- ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)
- แผนกลยุทธ์มูลนิธิโครงการหลวง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)
- แผนการขับเคลื่อน BCG model และ นโยบายฯ คทช.
- บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพื้นที่สูงด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรฯ จากผลการประเมินต่าง ๆ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นสำคัญ/ประเด็นท้าทายในการพัฒนาพื้นที่สูง ในระยะต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์และประมวลผลการดำเนินงานของ สวพส. เพื่อนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่สูง

- ทบทวนผลการพัฒนาพื้นที่สูงในระยะที่ผ่านมา
- วิเคราะห์สถานการณ์การและความท้าทายด้านการพัฒนาพื้นที่สูงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาพื้นที่สูง
- กำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่สูงระยะต่อไป

ทิศทางการพัฒนาพื้นที่สูงในระยะต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำรายละเอียดและยกร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

- กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์การดำเนินงาน แผนงาน โครงการหลัก
- จัดทำกรอบงบประมาณ โดยขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเสนอโครงการและกรอบงบประมาณ
- ประชุมรับฟังความคิดเห็นร่วมกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นผ่านแบบแสดงความคิดเห็นออนไลน์

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)

เสนอเพื่อขอความเห็นชอบ

- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนนโยบายสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
- คณะกรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง
- คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.)

อนุมัติให้ความเห็นชอบ

- หลักการ แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)
- มอบให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (สวพส.) ในฐานะสำนักงานเลขานุการของ กปส.
- เสนอสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พิจารณาเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป
- กำหนดให้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เป็นแผนงานบูรณาการระดับประเทศต่อไป

สำนักงานรัฐมนตรี
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขรับ ๑๖๐๖๔
วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๔
เวลา ๑๕๐๐ น.

ที่ นร ๐๕๐๕/ ๓๐๓๓๓

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๓ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๓๓๔๘๕ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง ที่ กษ ๐๒๓๐/๓๓๖
ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๔

ตามที่ได้แจ้งมติคณะรัฐมนตรี (๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓) เกี่ยวกับผลการประชุมคณะกรรมการ
ประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓
มาเพื่อทราบ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวงได้เสนอผลการประชุมคณะกรรมการ
ประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔
ไปเพื่อคณะรัฐมนตรีทราบ ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๔ รับทราบมติการประชุมคณะกรรมการ
ประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุภาพร กิตติเดโช)

ผู้อำนวยการกองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๗๓๔ (อธิษฐาน), ๑๕๒๒ (ทรัพย์สิน)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖

www.soc.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@soc.go.th

ที่ กษ ๐๒๓๐/๓๗๒๕

คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุน
งานโครงการหลวง
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๒ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือประธานกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทขอเสนอคณะรัฐมนตรี
๒. รายงานการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔
จำนวน ๙๐ ชุด
๓. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง พ.ศ. ๒๕๕๐
และที่แก้ไขเพิ่มเติม จำนวน ๙๐ ชุด

ด้วยคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง ขอเสนอเรื่องผลการประชุม
คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔
มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย
การเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) รวมทั้งสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ
ในด้าน (๒) การสร้างรายได้และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และ (๔) การลดความเหลื่อมล้ำ
ทั้งนี้ ประธานกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

ตามที่ได้มีการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.)
ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๓๐ น. ในรูปแบบการประชุม VDO Conference
คณะกรรมการ กปส. ได้รับทราบและพิจารณาเรื่องต่างๆ ดังนี้ (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

๑.๑ ที่ประชุมรับทราบ จำนวน ๒ เรื่อง

๑) ผลการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง และหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงาน
ตามแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

มติที่ประชุม

รับทราบผลการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง และหน่วยงานสนับสนุน
การดำเนินงานตามแผนแม่บทศูนย์พัฒนาโครงการหลวง และแผนแม่บทโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

๒) ผลการประชุมของคณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่โครงการหลวง

ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔

มติที่ประชุม

รับทราบผลการประชุมของคณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่
โครงการหลวง ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ โดยขอให้ทุกหน่วยงานเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนและ
หลักเกณฑ์ของสำนักงบประมาณ

สำนักงานลูกค้
นางนง วัฒนกุล
02 กน ๒๕๖๔

/๑.๒ ที่ประชุม...

๑.๒ ที่ประชุมพิจารณา จำนวน ๔ เรื่อง

๑) แผนกลยุทธ์มูลนิธิโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

มติที่ประชุม

๑) เห็นชอบแผนกลยุทธ์มูลนิธิโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประสานประโยชน์จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนงานโครงการหลวงต่อไป ทั้งนี้ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนฯ อย่างเป็นรูปธรรม

๒) ที่ประชุมให้การรับรองมติ

๒) (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

มติที่ประชุม

๑) เห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) และกรอบงบประมาณ โดยมอบหมายให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ กปส. เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป ทั้งนี้มอบให้เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยืนยันความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการฯ กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมอบให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ พิจารณาจัดลำดับความสำคัญและจัดสรรกรอบงบประมาณตามแผนปฏิบัติการฯ เพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒) มอบให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการและจัดสรรงบประมาณตามขั้นตอนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓) ที่ประชุมให้การรับรองมติ

๓) (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

มติที่ประชุม

๑) เห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และกรอบงบประมาณ โดยมอบหมายให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ กปส. เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป ทั้งนี้มอบให้เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยืนยันความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการฯ กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมอบให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ พิจารณาจัดลำดับความสำคัญและจัดสรรกรอบงบประมาณตามแผนปฏิบัติการฯ เพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒) มอบให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการและจัดสรรงบประมาณตามขั้นตอนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓) ที่ประชุมให้การรับรองมติ

๔) (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี

(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

มติที่ประชุม

๑) เห็นชอบแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และกรอบงบประมาณ โดยมอบหมายให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ กปส. เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป ทั้งนี้มอบให้เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยืนยันความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการฯ กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมอบให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ พิจารณาจัดลำดับความสำคัญและจัดสรรกรอบงบประมาณตามแผนปฏิบัติการฯ เพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

สำนักงานผู้ต้อง ๒) เห็นชอบ...
นางรม ๐๕๗๕๖๖
๐๕ ๒๕๖๖

๒) เห็นชอบการกำหนดให้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เป็นแผนงานบูรณาการระดับประเทศต่อไป

๓) ที่ประชุมให้การรับรองมติ

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวงพิจารณาและกำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ข้อเสนอแนะของมูลนิธิโครงการหลวงเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรีบไปดำเนินงาน ซึ่งในการประชุม คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔ มีมติที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานโครงการหลวงให้เกิด ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓. สารสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

เรื่องที่เสนอดังกล่าว เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) และมาตรา ๖ (๑) ในกรณีที่คณะกรรมการใด มีนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงหรือทบวงเป็น ประธานกรรมการของคณะกรรมการนั้น ให้นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงหรือทบวง แล้วแต่กรณี ในฐานะประธานกรรมการ เป็นผู้ลงนามเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีได้

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวงพิจารณาแล้ว เห็นว่าควร เสนอคณะรัฐมนตรี รับทราบและเห็นชอบตามมติการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงาน โครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

จึงเรียนมาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง
สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

โทร. ๐ ๕๓๓๒ ๘๔๙๖-๘ ต่อ ๑๓๐๑

โทรสาร. ๐ ๕๓๓๒ ๘๔๙๔

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@hrdi.mail.go.th

นางสาวพิชญมณี เอี่ยมสูงงค์ ๐๘ ๙๗๕๘ ๗๔๘๖

ฝ่ายกฎหมาย
พิชญมณี เอี่ยมสูงงค์
๑ 2 ก.ย. 2๖๖4

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/๓๓๙๙๕

สำนักงานรัฐมนตรี
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขรับ..... ๓๖๕๙๖
วันที่..... ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๓
เวลา..... ๑๐.๕๓ น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อ้างถึง หนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ สวพส./๔๒๖๒ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

ตามที่ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับผลการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วยความละเอียดปรากฏตามบัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๓ ลงมติว่า

๑. รับทราบและเห็นชอบตามมติการประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ตามที่คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวงเสนอ

๒. เห็นชอบในหลักการร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และให้ส่งคณะกรรมการตรวจสอบร่างกฎหมายและร่างอนุบัญญัติที่เสนอคณะรัฐมนตรีตรวจพิจารณา แล้วดำเนินการต่อไปได้

๓. สำหรับการขอรับสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับการก่อสร้างศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโครงการหลวงจากรัฐบาล ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ผ่านสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ งบประมาณรวมทั้งสิ้น ๑๐๕,๗๐๐,๐๐๐ บาท ให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามความเห็นของสำนักงบประมาณ

จึงเรียนยืนยันมา ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้ส่งร่างระเบียบดังกล่าวไปเพื่อคณะกรรมการตรวจสอบร่างกฎหมายและร่างอนุบัญญัติที่เสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๒ ตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีต่อไปแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายภูมิทร ปลั่งสมบัติ)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๖๓๓ (จิรสรรพ), ๑๕๓๓ (กัลยา)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ spt55@soc.go.th

4. มติสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

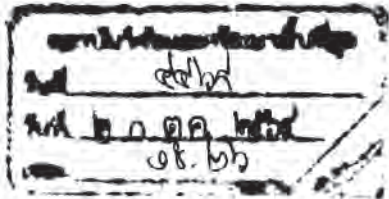
ส่วนราชการ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๘๕ ต่อ ๕๖๐๑
ที่ นร ๑๑๑๔/๖๐๖๕ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ร่างแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ร่างแผนปฏิบัติการ
ด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และร่างแผนปฏิบัติการ
ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

เสนอ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

เพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการตามบัญชารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(นายศรีัญญา หุสลาภ)
หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ร.ม.ว.ก.ช.

รับที่ มอ๖๐๖
วันที่ ๒๐ ต.ค. ๒๕๖๔
เวลา ๑๖.๑๕ น.

รับที่ มอ๖๐๖
วันที่ ๒๐ ต.ค. ๒๕๖๔
เวลา ๑๖.๐๗ น.

ส่วนราชการ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๖๔๐ ๔๐๔๕ ต่อ ๕๖๐๑
ที่ นร ๑๑๑๔/๖๖๕๕ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ร่างแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ร่างแผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

เรียน ร.ม.ว.ก.ช.

ด้วยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มีหนังสือแจ้งกรณีคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวงได้ส่งร่างแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ร่างแผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เพื่อให้ สศช. พิจารณาให้ความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องตาม ขั้นตอนของการเสนอแผนระดับที่ ๓ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาขอหมาย สวทส. พิจารณาดำเนินการตามความเห็นของ สศช. ต่อไป

(นายสนา ชีรวินิจ)

เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๑๑๑๔/๒๐๖๕

สำนักงานรัฐมนตรี
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขที่ ๑๐๖๐๖
วันที่ ๑๕ ต.ค. ๒๕๖๕
เวลา ๑๓.๐๖ น.

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๔๖๒ ถนนกรุงเกษม กทม. ๑๐๑๐๐

๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ร่างแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ร่างแผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง ที่ กษ ๐๒๓๐/๓๑๗ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ และการเสนอแผนระดับที่ ๓ ในส่วน* ๑๖ แผนปฏิบัติการด้าน ... ต่อคณะรัฐมนตรี

ตามที่ คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง ได้ส่งเรื่อง ร่างแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ร่างแผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) มาให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องตามขั้นตอนของการเสนอแผนระดับที่ ๓ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานฯ ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็น ดังนี้

๑. ร่างแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ร่างแผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องทั้ง ๖ ด้าน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ใน ๕ เป้าหมายหลัก ๗ หมวดหมาย ได้แก่

- หมวดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง
- หมวดหมายที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เด็ดขาดได้อย่างยั่งยืน
- หมวดหมายที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม
- หมวดหมายที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ
- หมวดหมายที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- หมวดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต
- หมวดหมายที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

/๒. ร่างแผน...

๒. ร่างแผนปฏิบัติการทั้ง ๓ ฉบับ เป็นแผนงานที่มีการบูรณาการการทำงานในพื้นที่โครงการหลวง และพื้นที่สูงร่วมกันระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย เกิดผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่สูงของประเทศอย่างทั่วถึง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาขอบเขตของพื้นที่เป้าหมายและการดำเนินการพัฒนา ในร่างแผนปฏิบัติการ ทั้ง ๓ ฉบับ ให้มีความชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินการตามร่างแผนปฏิบัติการ ทั้ง ๓ ฉบับ

๓. ร่างแผนปฏิบัติการดังกล่าว ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อผูกพันตามสนธิสัญญา ระหว่างประเทศ ที่ระบุให้ต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาหรือรับทราบแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว ก่อนดำเนินการ จึงถือว่าเป็นแผนระดับ ๓ ที่ไม่เข้าข่ายที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบหรือพิจารณา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สามารถดำเนินการ ตามแผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าวได้ทันที โดยไม่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาหรือรับทราบ และสำหรับ มิติด้านงบประมาณให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการจัดสรรงบประมาณ ทั้งนี้ สามารถพิจารณารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับคู่มือแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ และการนำเสนอ แผนระดับที่ ๓ ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน ... ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๔ เพื่อประกอบการดำเนินการ โดยสำนักงานฯ จะดำเนินการรวบรวมแผนนำเสนอ คณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายตฤษา พิชยนันท์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๕๖๐๑

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๑๘๒๑

E-mail: sasithorn@nesdc.go.th

คู่มือแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ และการเสนอแผนระดับที่ ๓ ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้าน...
ต่อคณะรัฐมนตรี

บันทึกข้อความ

สำนักงานรัฐมนตรี
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เลขรับ ๕๓๐๒
วันที่ ๕ ต.ค. ๒๕๖๔
เวลา ๑๑.๒๕ น.

ส่วนราชการ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) โทรศัพท์ ๐๕๓-๗๒๘๕๕๖๖-๘
 ที่ สพส./ ๕๓๐๒ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ร่างแผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ร่างแผนปฏิบัติการ
ด้วยโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และร่างแผนปฏิบัติการ
ด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑. เรื่องที่

ตามที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการและกรอบงบประมาณ จำนวน ๓ ฉบับ ประกอบด้วย

๑) แผนปฏิบัติการด้านพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และมอบให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการและจัดสรรงบประมาณตามขั้นตอนกฎหมาย ยและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒) แผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และมอบให้หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการและจัดสรรงบประมาณตามขั้นตอนกฎหมาย ยและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

๓) แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) และกำหนดให้เป็นแผนงานบูรณาการระดับประเทศต่อไป

โดยมอบหมายให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ กปส. เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป ทั้งนี้มอบให้เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สืบค้นความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการฯ กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และมอบให้ผู้อำนวยการสำนักงานประมวลพิจารณาจัดลำดับความสำคัญและจัดสรรกรอบงบประมาณตามแผนปฏิบัติการฯ เพื่อเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

ทั้งนี้ คณะกรรมการ กปส. ได้มีความเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนปฏิบัติการ ดังนี้

๑) ร่างแผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

(๑) ควรจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนของแผนงาน/โครงการ ภายใต้แผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้สอดคล้องและรองรับการเปลี่ยนแปลง

(๒) ควรปรับชื่อยุทธศาสตร์ของ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) (ร่าง) แผนปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่โครงการหลวง ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ให้สอดคล้องกันเนื่องจากเป็นการดำเนินงานที่มีลักษณะเดียวกัน

๒) ร่างแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

(๑) หลักการและเหตุผลของแผนปฏิบัติการฯ ควรเพิ่มเติมความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในประเด็นการสนับสนุนการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ภาควิชาการและการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) สำหรับกลุ่มเป้าหมายบนพื้นที่สูง

(๒) งานใน...

(๒) งานในยุทธศาสตร์ที่ ๒ การวิจัยและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูง มีความสำคัญ เนื่องจากจะสนับสนุนศูนย์วิจัยชนคาธิเบสรคำวี่ เพื่อให้เป็นศูนย์วิจัยฯ ในระดับภูมิภาค

(๓) ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การส่งเสริมการจัดการที่ดินและความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)

(๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การบริหารจัดการองค์กรธุรกิจดิจิทัล ควรให้ความสำคัญกับฐานข้อมูล (Big data) เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลร่วมกัน โดยขณะนี้รัฐบาลอยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนาาระบบคลาวด์กลางภาครัฐ รับผิดชอบโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดการรวมศูนย์การให้บริการข้อมูลและใช้ในกรบูรณาการงานของทุกภาคส่วน รวมทั้งการให้บริการประชาชน

(๕) ขอให้ทุกหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องรับแผนงาน/โครงการของแผนปฏิบัติการฯ ไปดำเนินการ โดยแสดงความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และขอตั้งประมาณเป็นรายปีต่อไป

๒. ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

๒.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกฏปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ ๒ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง" เรียกโดยย่อว่า "กปส." ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ... และให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการและเลขานุการ.

ข้อ ๑๐ ให้ กปส. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาและกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง

(๒) พิจารณาและกำหนดแผนงาน งาน โครงการ และกิจกรรมใด ๆ ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของมูลนิธิโครงการหลวง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ

(๓) พิจารณานุมัติแผนงาน งาน โครงการ กิจกรรมใด ๆ และงบประมาณรายจ่ายเพื่อการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการหลวง

๒.๒ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ เห็นชอบแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ ที่เป็นแผนปฏิบัติการด้าน... ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเสนอ

โดยในการเสนอแผนปฏิบัติการด้าน...ต่อคณะรัฐมนตรี ระบุให้หน่วยงานเสนอแผน (โดยมีรัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีที่กำกับดูแลส่วนราชการ เป็นผู้ลงนามเท่านั้น) หรือแนบเอกสารยืนยันว่าแผนฯ ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีที่กำกับดูแลส่วนราชการให้นำเสนอแผนฯ เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี สำหรับกรณีหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ที่ไม่ได้มีการมอบหมายรองนายกหรือรัฐมนตรีกำกับ ให้หัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้นำเสนอแผนฯมายังสำนักงานฯ จะต้องแนบเอกสารการได้รับอนุมัติดำเนินการจากนายกรัฐมนตรีด้วยทุกครั้ง) พร้อมแนบ ายการหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณาแผนระดับ ๓ (Check List) และแนบแบบฟอร์มแผนปฏิบัติการด้าน... ตามที่สำนักงานฯ กำหนด โดยสำนักงานฯ พิจารณากลับกรองตามกระบวนการที่สำนักงานฯ กำหนดก่อนนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา หรือ ทราบตามขั้นตอนต่อไป

/๓. การดำเนินงาน...

๓. การดำเนินงาน

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) หรือ สวทส. ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของ กปส. ได้ดำเนินการปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการทั้ง ๓ ฉบับ ตามความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ กปส. และจัดทำรายละเอียดตามแบบฟอร์มแผนปฏิบัติการ และรายการหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณาแนบระดับ ๓ (Check List) ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดเรียบร้อยแล้ว

๔. ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดลงนามในหนังสืออนุมัติให้เสนอแผนเข้าสู่กระบวนการตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อเสนอต่อเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติพิจารณา ดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

(นายทองเปลว กองจันทร์)

ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

ประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

65 หมู่ 1 ถนนสุเทพ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์ 053-328496-8 โทรสาร 053-328494, 053-328229

www.facebook.com/hrdi.or.th

www.hrdi.or.th